2018

Jaarverslag

STREEKHISTORISCH CENTRUM

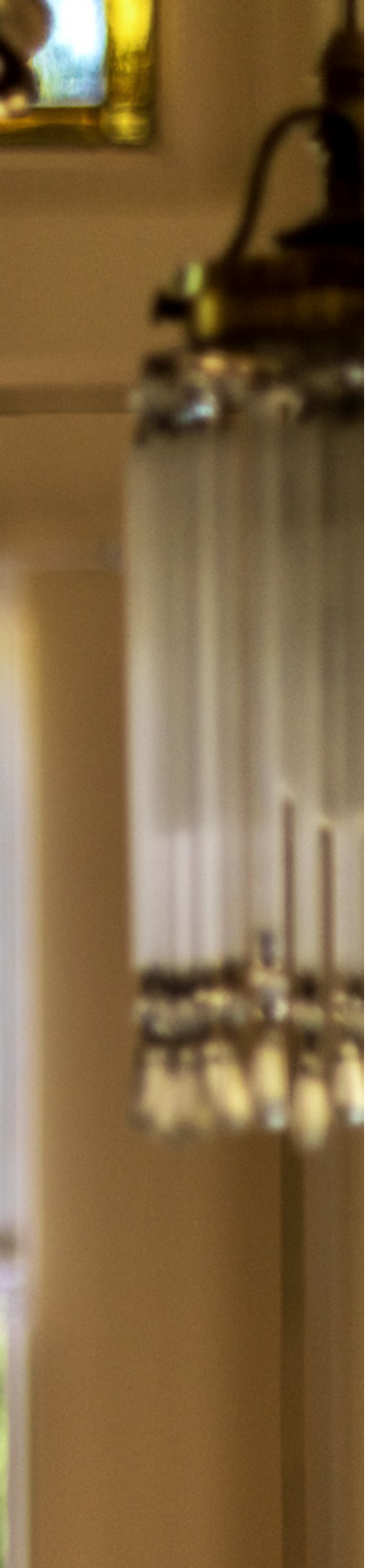

STREEKHISTORISCH **CENTRUM **

INHOUDSOPGAVE

Doelstelling 4
Voorwoord 5

1. Organisatie 6
1.1 Het bestuur
1.2 Medewerkers
1.3 Vrijwilligers
1.4 Activiteitencommissie
1.5 Redactie Veerten
1.6 Donateurs

2. Financiën 11
3.1 Huisvesting

3. Collectie 14
3.2 Collectieregistratie
3.3 Collectiebeheer- en behoud
3.4 Aanwinsten
4.1 Exposities

4. Presentatie 18
4.2 Zondagmiddagactiviteiten
4.3 Donateursactiviteiten
4.4 Presentaties voor groepen
4.5 Publicaties
4.6 Educatie
4.7 Open Monumentendag

5. Samenwerking 38
5.1 Jatrie
5.2 Stichting Rondom de Watertoren
5.3 Comité Stolpersteine gemeente Stadskanaal
5.4 Parels in het Veen
5.5 Stichting Drenth Monument
5.6 Overige presentaties en samenwerking

6. Huwelijken 42

7. Bezoekers 43

B. SHC de Oude Stelmakerij 46
1. Organisatie
2. Financiën
3. Activiteiten en promoties
4. Bezoekers

Colofon 51

DOELSTELLING

De Stichting Streekhistorisch Centrum heeft de volgende doelstelling:

'Het bevorderen van de belangstelling voor en de kennis van de ontwikkeling van de Kanaalstreek en het aangrenzende deel van Westerwolde, op cultureel, sociaal, economisch en ander gebied'.

Deze doelstelling wordt nagestreefd met inzet van de volgende middelen:

1. 'Het bijeenbrengen, onderhouden en tentoonstellen van documenten en voorwerpen van streekhistorisch belang.'
2. 'Het ontplooien, stimuleren en coördineren van activiteiten die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.'
3. 'Het samenwerken met andere instellingen en organisaties die op soortgelijk gebied als dat van de stichting werkzaam zijn.'
4. 'Alle andere wettige middelen.'

Het doel van de stichting is niet gericht op het maken van winst.

De Stichting Streekhistorisch Centrum wil speciaal ook de belangstelling voor de streekgeschiedenis onder de jeugd bevorderen.

Missie (uit het beleidsplan 2017-2021):
Het SHC wil de plaats die geschiedenis en cultuur innemen in het leven van de bewoners van de Kanaalstreek en Westerwolde verstevigen en allerlei aspecten daaruit onder de aandacht brengen van bezoekers aan het gebied door het organiseren van laagdrempelige maar kwalitatief goede activiteiten.

De middelen die het SHC daartoe ter beschikking heeft, zijn beperkt en staan onder druk. We concentreren ons daarom op wat we kunnen, zoals het organiseren van een aansprekend activiteitenprogramma en het uitgeven van een historisch magazine met lezenswaardige artikelen die uitnodigen tot een bezoek aan het SHC, het archief of de dependance in Sellingen. Zo nodig en zolang de middelen dat toestaan, zullen we daarbij de hulp inroepen van derden. Steeds ook zullen we daarbij de inzet nodig hebben van vrijwilligers die de werkzaamheden in het archief uitvoeren, zorgen voor de openstelling en schoonhouden van de gebouwen en zelfs expertise hebben op het gebied van vormgeving, websitebeheer en ICT. Zonder hen lukt het niet.

VOORWOORD

Bladerend door het jaarverslag denk ik meerdere keren “Oh ja…. dat hebben we ook gedaan” en “dat is ook gebeurd”. De exposities, zoals *100 jaar koopmannen Muthert* de *Quitshow vol lentekriebels*, de zondagmiddagactiviteiten, ons zeer gewaardeerd tijdschrift *Veerten* en het documenteren en beschrijven van de collectie om zo maar een paar dingen te noemen. Blij verrast waren we ook met de schenking door Rotary Stadskanaal van een uitgebreide verzameling zogenaamde vertegenwoordigers-kaarten met foto’s uit de jaren 50, 60 en 70 van Stadskanaal en omgeving, mede op initiatief van Jaap Meijering.

Het jaarverslag 2018 biedt weer een uitgebreid en fraai uitgevoerd overzicht van alle activiteiten en ontwikkelingen en nodigt uit om nog eens terug te blikken. Al die activiteiten hadden we niet kunnen realiseren zonder de enthousiaste inzet van de medewerkers en de grote groep vrijwilligers. We willen ook nu weer onze waardering uitspreken voor al datgene wat een ieder heeft gedaan. Vanzelfsprekend is een woord van dank ook op zijn plaats voor onze donateurs en sponsoren. Jullie financiele steun is voor het SHC onmisbaar.

Gelukkig hebben we het jaar 2018 in financiële zin positief kunnen afsluiten. We begonnen 2018 met een tekort op de begroting, maar door strak financieel beleid en dankzij incidentele giften, hadden we aan het eind van het jaar een klein batig saldo. Helaas moeten we wel constateren dat we voor 2019 en de jaren daarna bij ongewijzigd beleid een tekort verwachten, waarvoor we een oplossing moeten bedenken.

Voor het bestuur was het de huisvesting van het Streekhistorisch Centrum in Huize Ter Marse een belangrijk onderwerp dat op de agenda van iedere vergadering heeft gestaan. Aanleiding was de verkoop van de watertoren door de gemeente Stadskanaal. De watertoren konden we daardoor niet meer gebruiken voor een aantal vaste activiteiten, waardoor onze financiële positie nog verder onder druk kwam te staan. In elke bedreiging zit echter ook een kans. Voor het bestuur was het niet meer kunnen gebruiken van de watertoren de aanleiding na te denken over de vraag of Huize Ter Marse nog wel de meest geschikte plaats is voor het SHC. Deze gesprekken hebben geresulteerd in een notitie, waarin we onze toekomstvisie hebben beschreven. Wat zien wij in de toekomst als onze taak en functie en wat betekent dat voor de huisvesting? De gesprekken hebben geresulteerd in een toekomstvisie waarmee we onder andere in gesprek zijn gegaan met de gemeente Stadskanaal. Of, hoe en wanneer we onze visie kunnen realiseren zal de toekomst leren. Het worden spannende jaren voor het SHC.

Henk Poppen
voorzitter Stichting Streekhistorisch Centrum

1. ORGANISATIE

1.1 Het bestuur

Het bestuur kwam dit jaar 11 maal in vergadering bijeen, waarvan drie keer met een specifieke beperkte agenda, namelijk de jaarrekening, begroting en de toekomstvisie. De vergaderingen werden bijgewoond en voorbereid door directeur Helen Kämink en genotuleerd door secretaresse Gea Prophitius.
Bestuursleden van het SHC ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden.

In de vergadering van 23 april droeg Jan Overduin de voorzittershamer over aan zijn opvolger Henk Poppen, die al enkele jaren bestuurslid was. Ook werd afscheid genomen van Hans van de Wiel. Ook zijn bestuurstermijn van acht jaar is verstreken. Hij blijft nog wel lid van de Activiteitencommissie, dat niet aan termijnen gebonden is.
De taak als Sellinger contactpersoon in het bestuur van Jan werd overgenomen door Stelmakerijvrijwilligster Lizette Wassenaar. Zij werd tevens benoemd tot secretaris van het bestuur, een functie die voorheen vacant was. Daarnaast werden nog twee vrouwen als bestuurslid benoemd, te weten Joke Velema en Petri Velema. Hiermee komt het aantal bestuursleden per 31 december 2018 op zes, en is de verhouding vrouw-man weer in evenwicht:

- Henk Poppen, voorzitter
- Alle Alserda, penningmeester
- Lizette Wassenaar, secretaris
- Henk Dekker
- Joke Velema
- Petri Velema

1.2 Medewerkers

Binnen het bestand van betaalde medewerkers bij het SHC veranderde in 2018 niets:

- Helen Kämink, directeur: 28 uur per week in dienst van de Stichting Streekhistorisch Centrum;
- Bert Roossien, educatief medewerker: voor 32 uur per week gedetacheerd via Wedeka/Stichting Baanderij;
- Henk Krops, conciërge: 20 uur per week via Wedeka detachering.

Ook de omvang van de dienstverbanden wijzigde niet: 2,22 Fte.

1.3 Vrijwilligers

Met zo'n klein groepje vast personeel is de ondersteuning door vrijwilligers onontbeerlijk. In enkele gevallen vervullen zij zelfs taken die een professionele omvang beginnen aan te nemen. Het SHC is hen zeer dankbaar voor hun inzet, wat werd uitgesproken tijdens de jaarlijkse kerstmorgen die dit jaar plaats vond op donderdag 20 december en onderstreept met een geldbedrag en een rollade van onze bedrijfsdonateur slager J. Hemmen uit Onstwedde.

Op initiatief van de eetcommissie werd er ook weer een gezamenlijk etentje georganiseerd. Dit jaar gingen we op vrijdag 13 april naar restaurant De Palm in Ter Apelkanaal. Voor dit etentje wordt door een deel van de vrijwilligers een spaarsysteem gehanteerd, ook partners zijn hierbij welkom.

In de zomer werd afscheid genomen van een vrijwilligster die al meer dan 20 jaar bij het SHC werkzaam was. Mies Rosien stopte met haar werk als registrator van foto's. Uiteraard was het voor het SHC een groot gemis om zo'n ervaren kracht kwijt te raken. Zij werd bedankt met een passend cadeau tijdens een buffetmaaltijd met al haar collega's in het SHC op 12 juli.
Behalve Mies verlieten ook vier andere vrijwilligers de organisatie. Twee van hen zijn slechts korte tijd in het archief werkzaam geweest. Jacob Westendorp moest om gezondheidsredenen stoppen met zijn werk als tuinman, wat hij een aantal jaren zeer intensief voor het SHC heeft gedaan. Zijn werk werd overgenomen door Henk Ottens, die niet meer op kantoortijden in het archief kon werken wegens het vinden van betaald werk maar in zijn vrije tijd nog wel de tuin bijhield.
Els van der Lei stopte eveneens vanwege haar gezondheid met haar werk in het archief.
Definitief afscheid namen wij van Kees Groeneveld, die in november 2018 overleed. Met zijn secure manier van werken heeft hij veel voor het SHC betekend en wordt hij nog altijd zeer gemist. De afscheidsbijeenkomst na afloop van de crematie vond plaats in het SHC.

Hierna volgt een overzicht van alle mensen die in 2018 als vrijwilliger voor het SHC werkten:

Administratie
Gea Prophitius verleent secretariële ondersteuning bij het beantwoorden van post en mail, ze houdt de donateurs- en de financiële administratie bij en notuleert bij de bestuursvergaderingen.

Bestuur en directeur van het Streekhistorisch Centrum. Van links de tafel rond: Lizette Wassenaar, Alle Alserda, Henk Poppen, directeur Helen Kämink, scheidend voorzitter Jan Overduin, Henk Dekker, Joke Velema en Petri Velema.

Zij werkt gemiddeld 4 ochtenden per week met een zgn. werkervaringscontract.

Huishouding
Geesje Suk houdt de gebouwen en tentoongestelde objecten schoon en verzorgt de koffie en thee in de pauzes en bij bijeenkomsten van dinsdag tot en met donderdag als vrijwilligster.

Webmaster/vormgeving
Jaap Kok verzorgt de opmaak van ons tijdschrift Veerten, doet de vormgeving van tentoonstellingen, maakt de donateurspassen, jaarverslagen en het beleidsplan. Tot het najaar van 2018 hield hij ook wekelijks de website en de Facebookpagina van het SHC bij. Tot daarvoor een nieuwe vrijwilliger werd gevonden, werd deze taak van hem overgenomen door de directeur.
Roland Beyer is de vormgever van het programmaboekje met zondagmiddagactiviteiten, uitnodigingen, banieren en kerstkaarten.

Archief
Het onderhouden en aanvullen van de collectieregistratie wordt gedaan door vrijwilligers die wekelijks één of meerdere dagdelen aanwezig zijn. Zij registreren bijvoorbeeld nog niet ingeschreven collectiestukken en scannen de fotocollectie.

Op 31-12-2018 stonden de volgende mensen bij het SHC ingeschreven als archiefvrijwilliger:

- Fiena Mooibroek: registratie van krantenknipsels in de deelcollectie Plakboeken;
- Herman Tuin: bijhouden van de tijdschriftencollectie;
- Ieke van der Wal: beschrijven en registreren van documenten en boeken;
- Koen Oosterhuis: documenten beschrijven en invoeren;
- Stefan Smit: scannen en registreren van foto's en documenten, controle van de collectieregistratie en andere voorkomende computer- en opruimwerkzaamheden;
- Inge Balczun: invoeren, controleren en corrigeren van beschrijvingen in Adlib;
- Eveline Smit: fotograferen en registreren van de voorwerpencollectie, conditiecontrole van de objecten (bv. textiel controleren op motgaten en daar op anticiperen);
- Ina op 't Ende: krantenknipsels archief Streekraad beschrijven en invoeren;
- Ananias Datema: beschrijven en ordenen van documenten;
- Arie Stenekes: beschrijvingen controleren en digitale foto's koppelen aan de beschrijvingen in Adlib;
- Jaap Kok: foto's scannen en diverse voorkomende archiefwerkzaamheden (naast zijn werk als webmaster en vormgever);
- Joop Lüchtenborg: uploaden van foto's naar www.beeldbankgroningen.nl en in samenhang daarmee, verbeteren en aanvullen van de beschrijvingen;
- Jantje Warringa: documenten registreren in Adlib;
- Jan Roorda: documenten registreren in Adlib;
- Gosse de Kroon: indexeren van de gescande oorlogskranten;
- Gerwin Broekema: beschrijven en invoeren in Adlib van 'digital born' foto's.
- John Groenewold: is verzamelaar van foto's en verwerkt zijn aanwinsten in een apart fotobestand, dat hij regelmatig met ons deelt en aanvult.

Zondagmiddagen
De volgende vrijwilligers vormden in 2018 het zondagmiddagteam. Zij zijn de gastheren en –vrouwen bij de activiteiten in het winterseizoen. Helaas hoefden zij door de verkoop van de watertoren niet meer aan te treden in de zomer.

- Ananias Datema
- Sari Datema-Fledderus
- Aletta van Timmeren
- Hette Nieweg
- Jeannet Nieweg
- Tineke Reining
- Aly Lukens
- Hans van de Wiel
- Adriaan Wiersma
- Ina op 't Ende
- NN
- Arie Stenekes
- Roland Beyer
- Christina Klarenbeek
- Gerda Melenberg
- Fabiola Oevermans
- Silvia Hagedoorn

Henk de Boer onderhoudt als vrijwilliger de contacten met de sponsoren en bedrijfsdonateurs. Zo nu en dan gidst hij hen langs historisch markante plekken in de Kanaalstreek. Hier vertelt hij bij Huize ter Marse over de geschiedenis van de villa.

Huwelijksvoltrekkingen
Bij de huwelijksvoltrekkingen die in Huize ter Marse plaatsvinden, fungeren vier vrijwilligsters als gastvrouw. Dit zijn:
- Janny Venema
- Fiena Mooibroek
- Jeannet Nieweg
- Tineke Reining

Zij ontvangen het bruidspaar en hun gasten, assisteren de ambtenaar van de Burgerlijke Stand en serveren koffie of champagne indien gewenst.

Tuinonderhoud
Henk Ottens hield na het vertrek van Jakob Westendorp de tuin bij. Aangezien dit veel te veel werk is voor één persoon werd er een vacature opengesteld via vrijwilligersgroningen.nl van het VIP!. Nico Wijninga vulde deze plek in vanaf november.

BHV
Alle BHV-ers van het SHC volgden in 2018 een herhalingscursus voor de onderdelen EHBO, brandbestrijding en ontruiming. Daarnaast werd er evenals in 2017 een extra herhalingsdag voor het reanimeren gehouden. Ook werden er nog twee extra BHV-ers opgeleid. De cursussen werden gegeven door Laura Koppelaar uit Balloo.
Dit zijn de BHV-ers van het SHC: Helen Kämink, Bert Roossien, Henk Krops, Roland Beyer Fiena Mooibroek, Koen Oosterhuis, Arie Stenekes, Adriaan Wiersma en Lizette Wassenaar (tevens voor Sellingen).

Ambassadeur
Henk de Boer ondersteunt als ambassadeur van het SHC het bestuur bij het werven van nieuwe donateurs, zowel bedrijven als particulieren. De ambassadeur overlegt voorafgaand aan de bestuursvergaderingen met voorzitter, penningmeester en directeur over zijn vorderingen.

1.4 Activiteitencommissie

De activiteitencommissie organiseerde de zondagmiddagactiviteiten, de donateursavond in april en de donateursreis in oktober. De activiteitencommissie wijzigde ook in 2018 niet van samenstelling en bestond uit Helen Kämink, Bert Roossien, Hans van de Wiel, Adriaan Wiersma, Arie Stenekes en Roland Beyer. Voor een overzicht van de georganiseerde activiteiten zie hoofdstuk 4 van dit jaarverslag.

1.5 Redactie Veerten

In 2018 bleef de redactie van ons historisch magazine Veerten ongewijzigd en bestond uit Henk Dekker, Helen Kämink, Jaap Kok, Bert Roossien en Anne-Greet Wilting-van de Wal.

1.6 Donateurs

Donateurs zijn voor het SHC onontbeerlijk om meer eigen inkomsten te genereren. Het SHC kent zowel bedrijfs- als particuliere donateurs. Bedrijven betalen € 150,- per jaar, vanaf € 250,- mogen ze zich Vriend noemen. Particulieren kunnen kiezen voor een individueel of een gezinsdonateurschap voor resp. € 25,- en € 35,- per jaar.
Het totaal aantal donateurs bleef in 2018 min of meer stabiel. We mochten weliswaar 29 nieuwe betalende particuliere donateurs verwelkomen, maar er vielen er ook 39 af, hetzij door afmelding wegens overlijden of andere reden, dan wel doordat ze wegens het niet meer betalen uit het bestand zijn gehaald.
Er zijn wel drie nieuwe adverteerders voor Veerten geworven en vier nieuwe bedrijfsdonateurs bijgekomen.

ONTWIKKELING AANTALLEN VRIJWILLIGERS

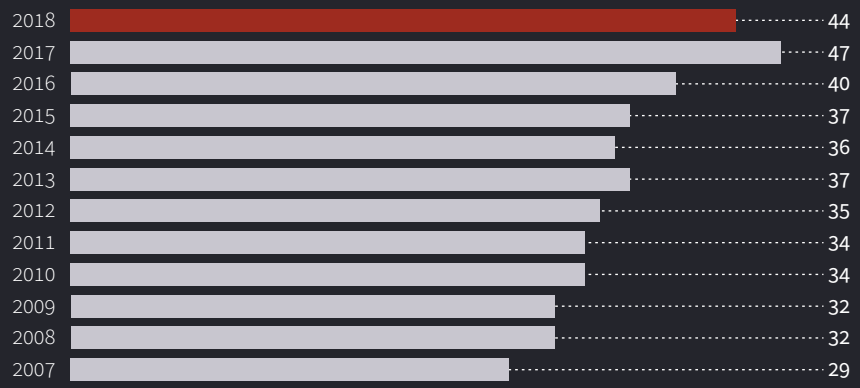

LEEFTIJD VRIJWILLIGERS*

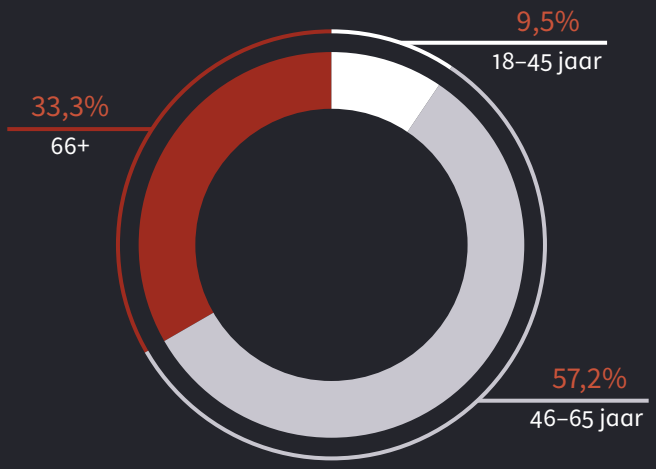

** Berekend op basis van het aantal vrijwilligers dat tenminste een dagdeel per week bij het SHC werkzaam is.*

ARBEIDSSITUATIE VRIJWILLIGERS

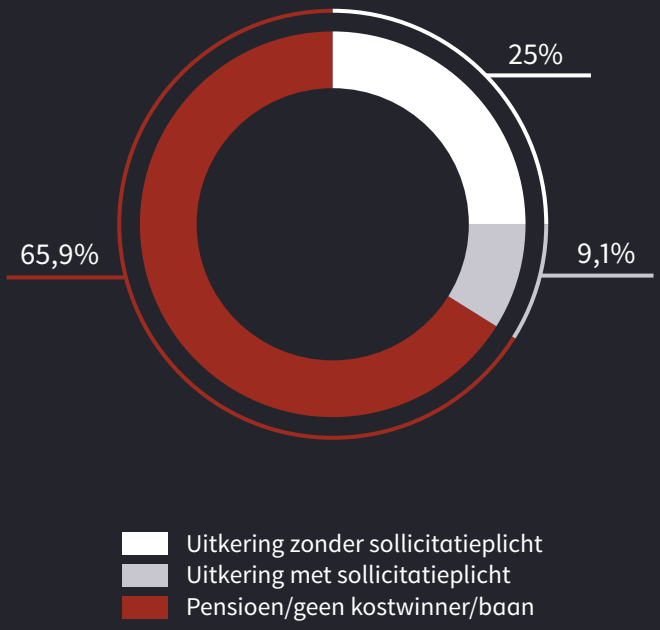

PARTICULIERE DONATEURS

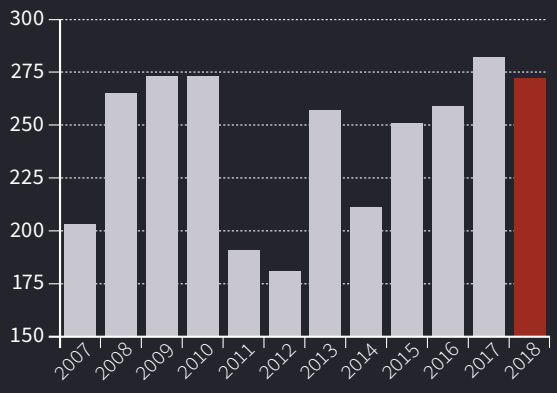

BEDRIJFSDONATEURS

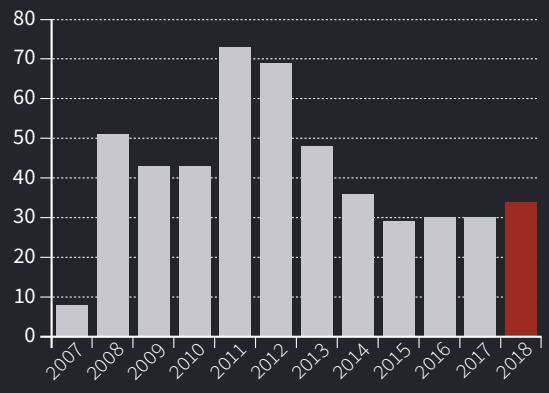

Scheidend burgemeester Baukje Galama (rechts) verraste het SHC door het bedrag dat haar was geschonken bij haar afscheid, te doneren ten bate van een tentoonstelling in het gemeentehuis van Stadskanaal bij het 50e verjaardag van de gemeente in 2019.

2. FINANCIËN

We hebben het jaar 2018 financieel afgesloten met een voordelig resultaat van € 4.548. Dit resultaat is de som van drie onderdelen, namelijk van SHC de oude Stelmakerij in Sellingen (– € 733,-), Werkgroep Stolpersteine (– € 268,-) en het SHC zelf (+ € 5.549,-)

De resultaten van de Stelmakerij en Stolpersteine worden verrekend met de daarvoor bestemde reserves. Deze activiteiten staan los van de activiteiten van het SHC zelf welke door de gemeente Stadskanaal worden gesubsidieerd. Het resultaat hiervan bedraagt € 5.549 voordelig. Begroot was een nadelig exploitatieresultaat over 2018 van € 4.332. Over 2018 hebben we dus financieel aanmerkelijk beter gedraaid dan we verwacht hadden (afgerond € 10.000).

Een zeer strak budgetbeleid, terughoudendheid in investeringen en een zeer actief acquisitiebeleid werpen dus vruchten af, tenminste financieel. Wel moet bedacht worden dat de 'meevallers' voor een belangrijk deel een incidenteel karakter hebben. Dit zal niet of zeer beperkt doorwerken in 2019 en volgende jaren. Ook zien we nu de gevolgen van terughoudendheid in investeringen. Met name op ICT gebied is er dringend een investering nodig om bij de les te blijven.

Zoals hiervoor aangegeven, is het uiteindelijke resultaat over 2018 ca. € 10.000,- voordeliger dan was begroot. Dit resultaat bestaat in hoofdlijnen uit de volgende onderdelen:

Eenmalige egalisering van een balanspost 'donaties bedrijven' (incidenteel voor 2017 en 2018):	€ 2.500,–
Incidentele giften in 2018:	€ 1.300,–
Lagere personeelskosten (met name door ziekte):	€ 2.800,–
Hogere opbrengsten horeca:	€ 1.800,–
Hogere opbrengst particuliere donateurs:	€ 2.100,–
Overige kosten:	€ 500,–

Het resultaat is conform de gangbare systematiek toegevoegd aan de reserves. Voor een nadere specificatie verwijzen wij naar de toelichting op de balans en bijlage 3 bij de jaarrekening 2018. Het volledige rapport werd ook dit jaar samengesteld door Accountantskantoor Ketelaar-Klip.

Balans per	31-12-2018	31-12-2017
Debet	€	€
Vaste activa		
Inventaris	5.438	8.501
Vlottende activa		
Debiteuren	316	1.921
Belastingen	3.031	2.119
Nog te ontvangen		817
Vooruitbetaalde kosten		
Liquide middelen		
Kas	874	1.733
Rekening courant	23.241	6.635
Deposito	25.199	33.694
Spaarrekening Stolpersteine	2.193	2.373
Gelden onderweg		
	60.292	57.793

	31-12-2018	31-12-2017
Credit	€	€
Eigen vermogen	39.526	34.978
Crediteuren	4.192	5.357
Belastingen	6.490	4.108
Nog te betalen en overlopende kosten	10.084	13.350
	60.292	57.793

Exploitatierekening	2018	2017
Baten	€	€
Subsidies gemeente Stadskanaal	95.751	81.900
Overige subsidies	16.260	15.000
Donaties particulieren	9.131	5.940
Rente	5	33
Opbrengsten activiteiten	26.405	22.381
Donaties bedrijven	10.283	13.350
	157.835	138.604
Resultaat	**+4.548**	+2.129

	2018	2017
Lasten	€	€
Personeel	95.972	83.658
Activiteiten	30.237	21.883
Huisvesting	9.870	10.678
Kantoor	7.742	9.625
Afschrijvingen	4.088	5.013
Overige kosten	5.378	5.618
	135.287	136.475

OPBRENGSTENVERDELING

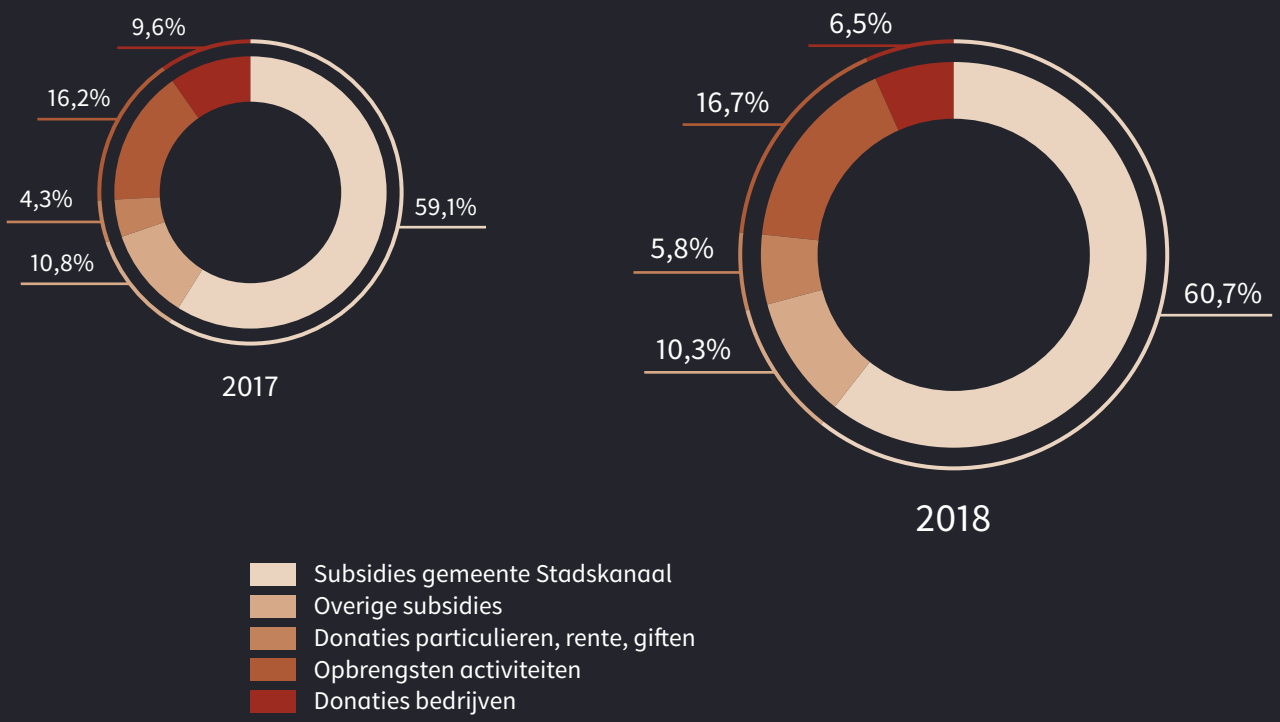

KOSTENVERDELING

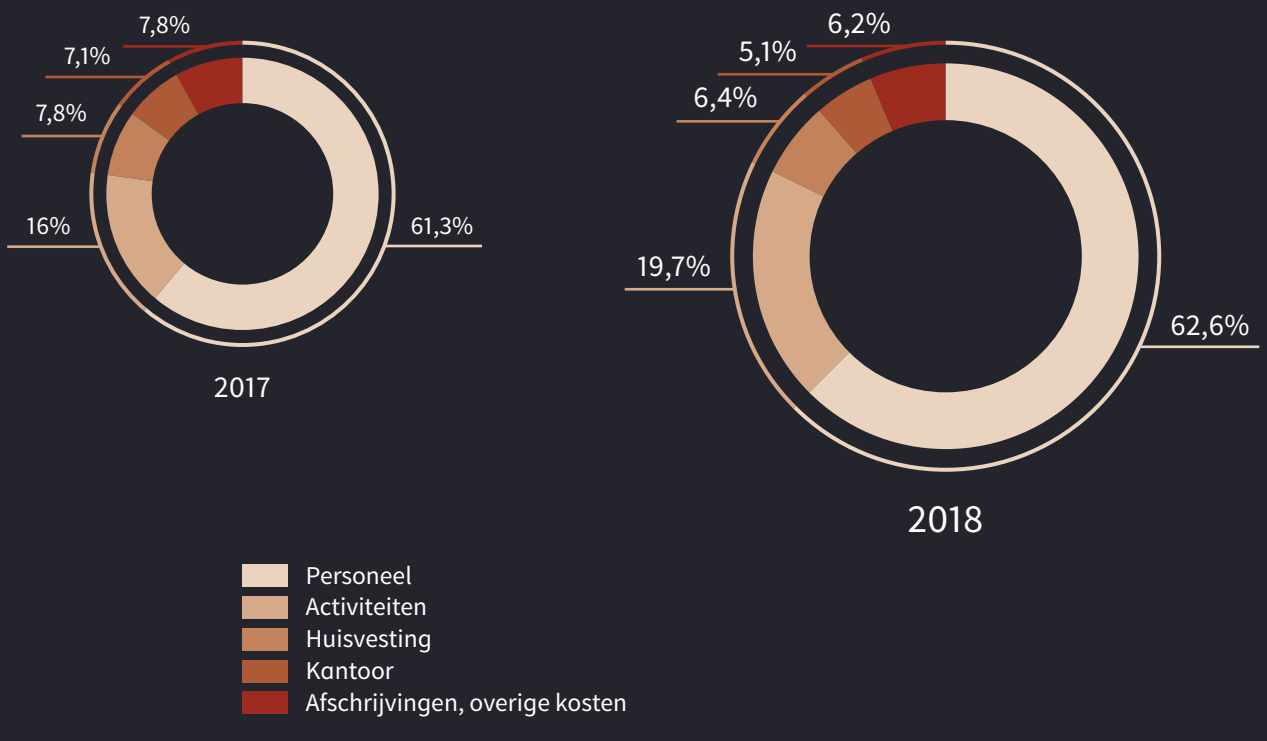

3. COLLECTIE

3.1 Huisvesting

Het jaar 2018 was een ingrijpend jaar wat betreft de huisvesting.

In februari maakte het College van B&W bekend akkoord te zijn gegaan met de verkoop van de Watertoren. En dan niet aan de Stichting Rondom de Watertoren, waarin het SHC al sinds 2011 werkt aan een Gebiedsvisie en een herbestemmingsplan, maar aan twee particulieren. Met dit besluit werd in één klap alle programmering die het SHC voor 2018 in de watertoren had gemaakt, van de agenda geveegd en moest een groot kunstproject waarvoor al extern geld was geworven, worden geannuleerd. Minstens zo erg was, dat we daarmee een deel van onze opslagruimte verloren. In de Watertoren werden een aantal grote objecten (landbouwwerktuigen, een winkeltoonbank, reserve glasplaten van vitrines, deuren uit Huize ter Marse die tijdelijk verwijderd waren), bewaard. In de wetenschap dat overbrengen naar onze opslag Schoolstraat 110 mogelijk ook maar tijdelijk zou zijn, moest vanwege de haast en het gebrek aan een goed alternatief, daar toch toe worden besloten. Ook is een deel definitief afgevoerd naar de afvalverwerking.

Tot overmaat van ramp werd in mei vervolgens ook het pand Schoolstraat 110 door de gemeente verkocht. Dat hing ons al een paar jaar boven het hoofd, maar bij gebrek aan een koper werd een definitieve afstotingsdatum steeds vooruitgeschoven. In deze voormalige school had het SHC twee lokalen in gebruik als opslag voor de collectie die niet permanent wordt getoond. Doordat dit nieuws ook nog eens in een laat stadium aan ons werd medegedeeld, moesten we het pand op zeer korte termijn ontruimen, en een alternatief was niet voor handen. De gemeente bood hulp in de vorm van extra mankracht en een verhuisbedrijf. Aanvankelijk werd een alternatieve opslag aangeboden op de zolder van deels leegstaande winkels aan de Navolaan. Deze panden staan echter op de nominatie om in 2019 te worden gesloopt en de zolder was bovendien slecht toegankelijk voor zware objecten vanwege het ontbreken van een lift. Uiteindelijk is tijdens de verhuizing alsnog besloten om alles in containers te verpakken en te laten opslaan bij het verhuisbedrijf, Nobbe in Winschoten. Dit is in elk geval eerst een veilige en de minst arbeidsintensieve optie, maar heeft als groot nadeel dat door het gebrek aan tijd om alles in te pakken, de containers niet zijn gemerkt met wat waar in zit en we daardoor geen toegang hebben tot de collectie. Bovendien is de dekking van de kosten van deze opslag niet geregeld. De gemeente heeft het SHC gevraagd daar zelf een oplossing voor te vinden en

Omdat het pand aan de Schoolstraat 110 in Musselkanaal door de gemeente werd afgestoten, moesten de voorwerpen uit het depot van het SHC hals over kop verhuisd worden. We kregen gelukkig hulp van verhuizers van Nobbe uit Winschoten, waar het depot voorlopig ook zou worden opgeslagen.
Foto: Helen Kämink

eveneens om uit te zien naar een definitieve opslaglocatie. Dekking noch alternatief werden in 2018 gevonden.
In november leek het alsnog even mis te gaan met de collectie door een grote brand bij een bedrijf naast verhuisbedrijf Nobbe. Hun opslagruimte moest deels worden ontruimd. Na twee dagen kwam het geruststellende telefoontje dat onze collectie geen schade had opgelopen.

Door de uitzonderlijk zware regenval in juli 2017 met wateroverlast als gevolg in Huize ter Marse, was de verdiepingsvloer van het kantoor nat geweest en waren de vloerplanken gaan bollen. In het voorjaar van 2018 werd de vloer daarom opengemaakt om te zien wat er aan gedaan kon worden. Bij nadere inspectie bleek dat de balken door de zware belasting van archiefkasten en dergelijke waren doorgebogen. Ook nu weer bleek dat het pand niet gemaakt is voor de functie waar het voor wordt gebruikt. Vervanging van de vloerbalken werd te ingrijpend bevonden, en met een paar nieuwe platen werd de vloer onverrichter zake weer dichtgemaakt, scheef en al. Wel werden het kantoor en de gang voorzien van nieuwe vloerbedekking, omdat dat na ruim 20 jaar sinds de laatste restauratie, wel aan vervanging toe was. Door deze werkzaamheden konden de archiefvrijwilligers drie weken niet op hun werk komen.

Al deze perikelen, van verkoop van ‘onze’ zomerattractie de watertoren tot de telkens terugkerende problemen met het gebouw en het voortdurende ruimtegebrek waren de aanleiding om nu eens serieus te gaan nadenken over de toekomst van het SHC: is Huize ter Marse, met al zijn charme wat uitstraling en omliggende bomen betreft, nog wel de geëi-

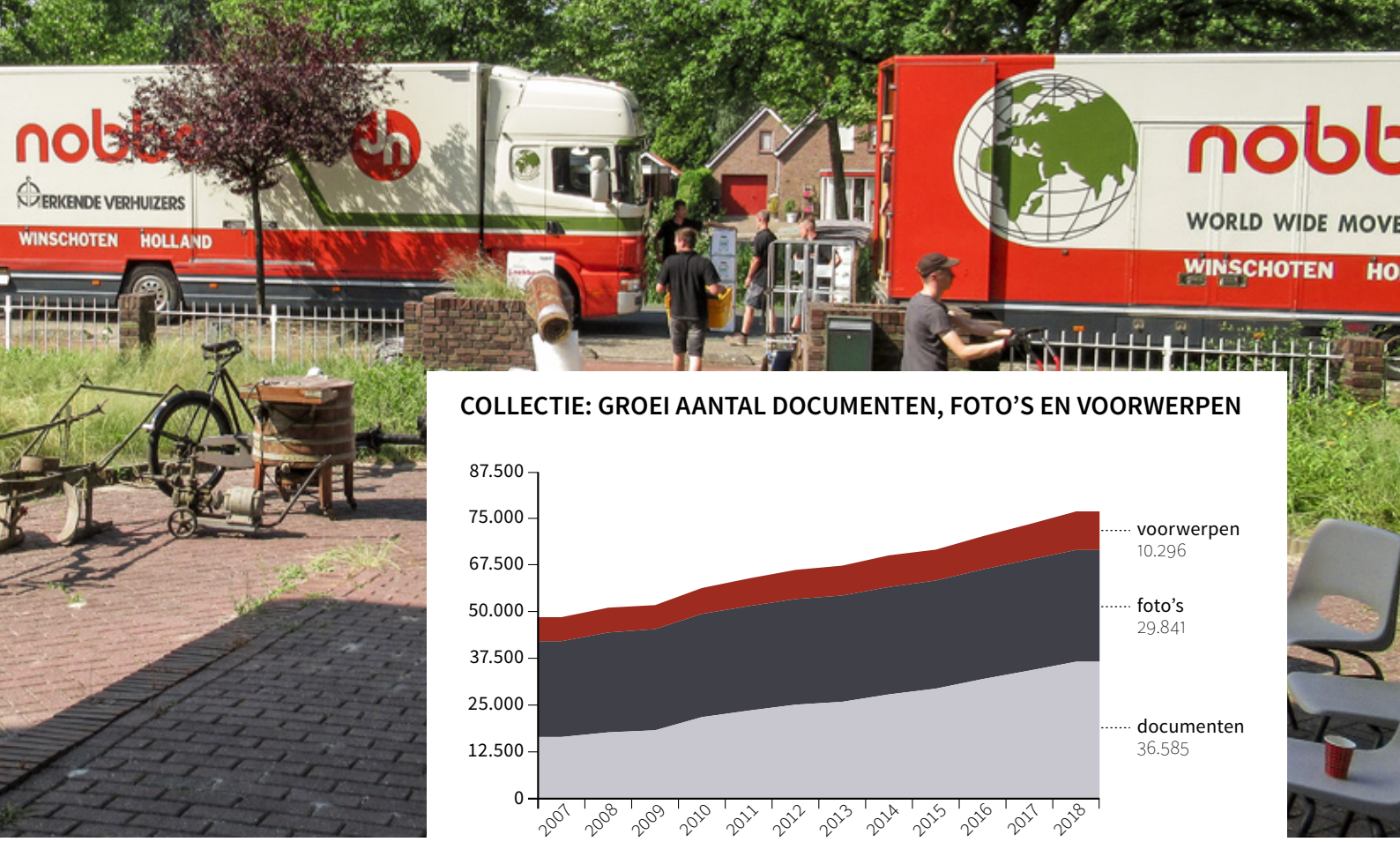

COLLECTIE: GROEI AANTAL DOCUMENTEN, FOTO'S EN VOORWERPEN

gende plek voor een museum dat midden in de samenleving wil staan? Onder de huidige omstandigheden is die conclusie snel getrokken en werd er vanaf de zomer gestart met de ontwikkeling van een toekomstvisie. Dit groeidocument moet de start vormen van een nieuw SHC, zo mogelijk op een nieuwe, centrale plaats in een ruimer gebouw.

3.2 Collectieregistratie

Een van de kerntaken van het Streekhistorisch Centrum is het bewaren en beheren van de getuigenissen van de geschiedenis. Voor de ontsluiting van de collectie maken we gebruik van het museale collectieregistratie-programma Adlib Museum Basis. Hierin worden de collecties op objectniveau beschreven.

In dit programma kunnen ook afbeeldingen van de collectie aan de beschrijving worden toegevoegd. Met de gedigitaliseerde foto's zijn we daarmee al jaren bezig en komen we heel ver. Door de komst van Gerwin als (jongste) archiefvrijwilliger krijgen nu ook foto's die louter als digitaal bestand bestaan, en dus niet in de fysieke fotomappen te vinden zijn, een officieel archiefnummer en een plaats binnen de collectie.
In 2018 is een begin gemaakt met het scannen en koppelen van de documentencollectie, wat als voordeel heeft dat stukken niet meer fysiek hoeven worden opgezocht om, althans grotendeels, de inhoud te kunnen lezen. Ook van de voorwerpencollectie worden systematisch afbeeldingen toegevoegd die de registratie completeren. Zo wordt in één oogopslag duidelijk wat er met een 'geborduurde sierrand' of 'geschilderd bloemmotief' wordt bedoeld.

Hieronder is te zien hoe de diverse collecties in 2018 en een deel van 2019 toenamen. Vanwege het moment van schrijven, omvat deze stijging een langere periode dan van één jaar. Het gaat om de aantallen in Adlib geregistreerde collectiestukken. Alles wat nog in dozen of in de opslag op registratie wacht, is niet inbegrepen.

Voorwerpen en textiel: van 9.469 in 2017 naar 10.296 half 2019;
Documenten: van 34.218 in 2017 naar 36.585 half 2019;
Foto's: van 29.645 in 2017 naar 29.841 half 2019;
Boeken: van 5.351 naar 5817 half 2019;
Dia's: In dit bestand zit een fout waardoor de weergegeven aantallen niet kloppen met de werkelijkheid. Naar schatting omvat de collectie dia's zo'n 7.500 stuks.
Audiovisuele materialen: van 300 naar 317 (na correctie van cijfers vorig jaar)

In een jaar tijd zijn er bijna 3000 foto's geüpload naar de Beeldbank, waar eind 2018 bijna 21.000 foto's uit de SHC-collectie doorzoekbaar, te vinden en te bestellen zijn.

3.3 Collectiebeheer- en behoud

Nu de depotcollectie is opgeslagen op een externe en ontoegankelijke locatie, is daar geen conditiecontrole mogelijk. We moeten maar aannemen dat de omstandigheden in de loods van Nobbe dusdanig zijn dat er geen schade optreedt door inwerking van vocht, hoge temperaturen of plaagdieren. Dat deze omstandigheden zo optimaal mogelijk moeten zijn, maakt het vinden van een betaalbaar alternatief tegelijk ook zo lastig. Veel loodsen zijn onverwarmd.

Ondertussen worden in Huize ter Marse alle ruimtes waar collectie wordt getoond en bewaard, regelmatig gecontroleerd op temperatuur, luchtvochtigheid en plaagdieren, ook al valt er weinig in te grijpen. Eveline Smit houdt als vrijwilligster belast met de voorwerpencollectie de omstandigheden nauwkeurig bij.

3.4 Aanwinsten

In 2018 werden 325 records die dat jaar werden verworven, ingeschreven in collectieregistratie-programma Adlib. Er wordt naar gestreefd om alle schenkingen vast te leggen in een schenkingsovereenkomst waarop naast de naam- en adresgegevens van de aanbrenger ook de voorwaarden waaronder we de schenking accepteren, vermeld staan. Op de zoekterm 'verwervingsdatum' is de complete lijst verworven objecten in 2018 te zien.
Enkele bijzondere schenkingen worden hier apart vermeld:

In januari nam ansichtkaartenverzamelaar Jaap Meijering uit Stadskanaal contact met het SHC op: er zou een grote verzameling vertegenwoordigerskaarten van ansichtkaartenuitgever JosPé uit Arnhem op de markt komen, met afbeeldingen van Stadskanaal en omstreken uit de jaren 50, 60 en 70. Aangezien het SHC geen budget heeft voor dergelijke aankopen, wilde hij de Rotary Stadskanaal voorstellen aan deze aankoop een deel van hun Koningsnachtactie te besteden. Gelukkig ging de Rotary daarmee akkoord en overhandigden zij tijdens een feestelijke bijeenkomst op woensdag 14 mei een koffer met daarin 1000 vergrotingen van ansichtkaarten aan directeur Helen Kämink. Deze schenking ging ook nog eens gepaard met een cheque van ruim € 2000,- , het bedrag dat Rotarylid Baukje Galama mocht ontvangen bij haar afscheid als burgemeester van Stadskanaal in april 2018. Dit bedrag is bedoeld voor het maken van een tentoonstelling met de geschonken foto's in 2019, als de gemeente Stadskanaal 50 jaar bestaat. De JosPé-collectie vormt een mooie aanvulling op de collectie negatieven van JosPé die het SHC al in 2006 kon verwerven met een donatie van een Stadskanaalster bouwbedrijf.

Andere opmerkelijke aanwinsten zijn een collectie onderwijsstempels van CBS de Lindenborgh in Musselkanaal, een aanvulling op de collectie kleding afkomstig van Harm Davids, schipper van de Jatrie, en een zogenaamd Gouden tientje met een afbeelding van koningin Wilhelmina uit 1897.

De foto's uit de collectie JosPé laten een dynamisch Stadskanaal zien. Op onderstaande foto is het nieuwe Stadskanaal in een notendop gevat: rijtjeshuizen, hoogbouw en koopwoningen.
Foto: collectie JosPé

Directeur Helen Kämink opent de koffer met foto's uit de collectie JosPé, geschonken door Rotary Stadskanaal. Ze wordt omringd door Jacob de Haan, voorzitter van de Rotary Stadskanaal, Baukje Galama, oud-burgemeester en Jaap Meijering, die bemiddelde tussen de aanbieder en Rotary/SHC.

De foto's laten dikwijls duidelijk zien hoe Stadskanaal zich ontwikkelde vanaf de jaren 60 en hoe het inmiddels al weer veranderd is. Op deze foto zien we de situatie bij de Eurobrug, op de hoek van de Europalaan en de Hoofdstraat, die toen nog overzichtelijk was en esthetisch in balans.
Foto: collectie JosPé

Soms tonen de foto's ook het verdwijnende oude Stadsanaal, zoals hier met een vrachtschip in het kanaal bij de Tweede Sluis en winkeltjes aan de H.J. Knigge-straat.
Foto: collectie JosPé

4. PRESENTATIE

In 2018 waren in het SHC vier wisselexposities te zien en waren er van januari tot mei en van oktober tot en met december vrijwel wekelijks zondagmiddagactiviteiten. Ook met ons tijdschrift Veerten wisten we weer veel in streekgeschiedenis geïnteresseerden te bereiken.

4.1 Exposities

Quiltshow vol lentekriebels: 27 januari – 11 mei
Nadat de tentoonstelling van Galerie Boven was ontruimd, nam een andere groep bezit van Huisje Manning en de Wisselkamer. Onder leiding van Jantje Kupers-De Roo werd een quilttentoonstelling ingericht met werkstukken die 'de lente' als thema hadden. De kleurige handgemaakte en machinale quilts met uiteraard ook veel bloemen zijn gemaakt door de quiltgroep 'De Streek Quilters' uit de omgeving van Stadskanaal.
Daarnaast toonde Mary Stenekes uit Stadskanaal beelden die zij maakte in gemengde technieken met gebruik van textielverharder, papier-maché en zelfhardende klei.
Op zaterdag 27 januari werd de tentoonstelling geopend met een demonstratiemiddag waarop allerlei quilttechnieken werden getoond en ook Mary Stenekes liet zien hoe haar beelden tot stand komen.
De tentoonstelling trok veel vrouwenverenigingen en handwerkgroepen die met een speciaal koffie-arrangement waren uitgenodigd te komen kijken.

Kolonisten aan het Kanaal: juni – 4 september
Tot en met 5 september toonden we de tien schilderijen over de geschiedenis van de Kanaalstreek die voor het jubileumjaar 2015 in het kader van 250 jaar het Stadskanaal en 400 jaar de Semslinie werden gemaakt door Geert Schreuder, weer in eigen huis na een tournee langs diverse locaties in de regio in 2017. Voor deze gelegenheid zijn er nieuwe tekstborden van kunststof vervaardigd ter vervanging van de papieren exemplaren die telkens opnieuw geprint moesten worden na elke verplaatsing.
De schilderijen werden aangevuld met een selectie uit de pas verworven JosPé-collectie van vertegenwoordigerskaarten van Stadskanaal uit de jaren zestig. Deze werden in vitrines getoond.

Naar school
Tegelijk met de Kolonisten aan het Kanaal was in de kamer voor wisseltentoonstellingen in het hoofdgebouw een keuze uit de eigen collectie te zien, die we nog net op tijd voor de verhuizing van de depotcollectie naar Winschoten, hadden gewisseld. Na het speelgoed en de kinderkleding van vorig jaar bleven we in de kindersfeer, maar nu met als thema 'Naar school'. Schoolboekjes, schoolfoto's, lesmateriaal maar ook een schoolbankje en een schoolbord met telraam uit halverwege de 20e eeuw zijn tentoongesteld, evenals een deel van de herinneringstegels uit de collectie die werden vervaardigd voor tal van scholen in de omgeving. Speciaal tot zijn recht komt in deze expositie een grote oude zgn. handwerkkast van hout, met vele genummerde laatjes achter grote schuifdeuren. Deze kast werd door oud-onderwijzer en tegenwoordig SHC-vrijwilliger Arie Stenekes in bruikleen gegeven. De kast is afkomstig uit de Oranje Nassauschool in Stadskanaal.
Doordat we na het wegvallen van de opslagruimte niet meer bij onze collectie kunnen, blijft deze expositie voorlopig staan tot er een oplossing voor de opslag is gevonden.

100 jaar koopmannen Muthert in Musselkanaal: 7 september – februari 2019
Het familiebedrijf Muthert is een typisch voorbeeld van een bedrijf dat is meegegaan met de ontwikkeling van de Kanaalstreek. Van schippersfamilie via koopmannen en handelaars tot een modern gespecialiseerd bedrijf met een internationale webshop typeert de groei van de lintdorpen langs het kanaal. Niet alle bedrijven hielden het echter zo lang vol. De viering van een honderdjarig bestaan in een streek die nog maar net het 250-jarig bestaan vierde, is dan ook best bijzonder. Daarbij heeft slijterij Frans Muthert al een ruim 20 jaar durende relatie met het Streekhistorisch Centrum als bedrijfsdonateur. Reden te meer om naar aanleiding van de viering van het eeuwfeest, een tentoonstelling aan deze geschiedenis te wijden. Te zien waren veel foto's, producten, etiketten en andere documenten die de ontwikkeling illustreerden. Alles was bovendien fraai vormgegeven door onze vrijwilliger Jaap Kok.
Het verhaal van de familie Muthert publiceerden we tevens in Veerten jaargang 3 nr. 2 van juli 2018. De familie liet de tentoonstelling zelf vergezeld gaan van een uitgebreide brochure '100 jaar Frans Muthert 1918–2018' die bij de tentoonstelling te koop was en waarvan de opbrengst ten goede kwam aan het SHC.

Streekkamer Simon van Wattum
De vitrines in de bibliotheek van Stadskanaal werden weer één maal gewisseld. Vanwege de problemen met de collectieopslag, haalde vrijwilligster Ina op 't Ende deze keer mooie exemplaren uit haar eigen blikverzameling te voorschijn om ze in de bibliotheek te exposeren, nog aangevuld met enkele cacaoblikken uit het SHC-kruidenierswinkeltje.

4.2 Zondagmiddagactiviteiten

Het zondagmiddagprogramma maakt sinds 1996 een belangrijk deel uit van de activiteiten die het SHC organiseert. Ze worden bedacht en uitgevoerd door de activiteitencommissie. Van oktober tot mei is er vrijwel elke zondag iets te doen in het SHC. Het is altijd het streven om het nieuwe programmaboekje van het seizoen te presenteren op de Leer en Doemarkt, dit jaar voor het eerst als Leer en Doe Festival, op het Raadhuisplein in het centrum van Stadskanaal. Helaas lukte dat dit jaar niet. Het programma was wel klaar, maar door een storing bij de drukker kwamen de boekjes niet op tijd aan om op het festival te worden uitgedeeld. De bezoekers moesten het doen met een kopie van de eerste maand aan activiteiten, met het verzoek om later het boekje op te komen halen bij SHC, bibliotheek of Tourist Info Westerwolde. Donateurs van het SHC kregen het boekje uiteraard zoals altijd thuisgestuurd.

De bezoekers aan deze activiteiten vormen in de wintermaanden het belangrijkste aandeel in onze bezoekcijfers. Door de wekelijkse vermelding in de plaatselijke en soms regionale pers dragen de activiteiten bovendien bij aan de naamsbekendheid van het SHC.

In de bibliotheek van Stadskanaal richt Ina Op 't Ende met veel zorg en aandacht de vitrines van de Streekkamer Simon van Wattem in.

Periode 1 januari – 1 mei

Datum	Activiteit	Bez.
7 januari	Watertoren open voor een winters uitzicht. Gelijktijdig in het SHC: Nieuwjaarsvisite.	27 40
14 januari	Schrijver Auke Hulst over zijn intrigerende roman 'En ik herinner mij Titus Broederland'. Deze middag werd georganiseerd in samenwerking met de leeskringen in de Kanaalstreek.	70
21 januari	Beeldpresentatie: De metamorfose van de 20e eeuw, op het gebied van vervoer, architectuur, mode, gebruiksvoorwerpen etc. door Bert Roossien, samengesteld uit het foto- en dia-archief van het SHC.	34
28 januari	Warme Wintermiddag met verhalen en gedichten door en voor bezoekers met als thema 'Geluk'.	24
4 februari	Beeldpresentatie: Winkels in Stadskanaal en Musselkanaal door Bert Roossien, samengesteld uit het foto- en dia-archief van het SHC.	54
11 februari	Lezing: Vervlogen tijdsbeeld door Jaap Meijering (2), verzamelaar van oud beeldmateriaal van en over Stadskanaal. Thema vervoer: van snikke tot expediteur.	49
18 februari	Lezing: Verdwenen Dorpen in Groningen door schrijfster en blogger Sanne Meijer.	22
25 februari	Smikkelmiddag van ouderwetse streekgerechten door catering- en traiteurshuis De Kastanje.	21
4 maart	Beeldpresentatie Nieuw-Buinen in beeld door Bert Roossien, samengesteld uit het archief van het SHC.	51
11 maart	Muziek in het SHC: Terug naar de jaren 50 en 60 met EL Jackson (Erik Hoekstra, gitaar en Lottie Bathoorn, zang): Country en Rock & Roll-klassiekers van o.a. Johnny Cash, Brenda Lee, Elvis, Tammy Wynette, Lynn Anderson, Emmylou Harris en Chuck Berry op hun eigen manier.	24
18 maart	Lezing: Op reis met de Grauwe Kiekendief door de Werkgroep Grauwe Kiekendief in Groningen.	14
25 maart	Lezing: 100 jaar De Ploeg door kunsthistorica Jikke van der Spek.	51
8 april	Beeldquiz 'Klouk op 't Knoal' door Bert Roossien, samengesteld uit het archief van het SHC.	11
15 april	Muziek en gedichten door De Poesieclub en Dick Kamphuis.	5
22 april	Filmmiddag: Sellingen 1150 uit 2007.	18
29 april	Rondleiding door Arboretum Westeresch van eigenaar Jan Loots.	18
	Totaal aantal bezoekers eerste helft 2018	**536**

Het totale aantal bezoekers in de eerste helft van 2018 was 536 tegen 480 in 2017. In de periode van mei tot oktober worden er geen zondagmiddagactiviteiten georganiseerd, en ook de watertoren was door de verkoop niet meer open voor bezoekers. Het SHC is in deze periode naast de normale doordeweekse dagen alleen de eerste zondag van de maand geopend.

Periode 1 oktober – 31 december

Datum	Activiteit	Bez.
7 oktober	Beeldpresentatie: Kruideniers in de Kanaalsteek: in het kader van de tentoonstelling 100 jaar Koopmannen Muthert in Musselkanaal, door Bert Roossien, samengesteld uit het foto- en dia-archief van het SHC.	40
14 oktober	Tweegesprek over Veenkoloniale Voorouders door Jan-Willem van de Kolk en Arie Brouwer over hun genealogisch onderzoek en wat ze daarbij ontdekten.	38
21 oktober	Filmmiddag in het SHC met vertoning van een dorpsfilm van Bellingwolde uit de jaren 60.	7
28 oktober	Gerbrandt Adriaensz. Bredero, een komische causerie door Manuel Claasen.	32
4 november	Beeldpresentatie: Onderwijs in de Kanaalstreek door Bert Roossien, samengesteld uit het foto- en dia-archief van het SHC.	34
11 november	Inbrengmiddag voor foto's en films.	6
18 november	Lezing over 100 jaar einde Eerste Wereldoorlog door Jan Wilpshaar n.a.v. de honderdjarige herdenkingsdag van de wapenstilstand op 11 november 1918.	27
25 november	Musselkanaal in beeld door Bert Roossien, samengesteld uit het foto- en dia-archief van het SHC.	51
2 december	Concert door Trio Con Moto, bestaande uit Els Verhey, altviool; Chris van Wissen, klarinet en Tom Hoogkamer, piano met onder andere werken van Mozart, Bartok, Sjostakovitsj, Bruch en Dopper.	26
9 december	Columnist, journalist en schrijver Herman Sandman leest voor.	50
16 december	Op reis met Krijn en Anneke Verweij, reisverslagen van over de hele wereld.	31
23 december	Kerstconcert door Vocaal kwartet Fosfour met een afwisselend programma onder de kerstboom van het SHC.	23
	Van 24 december 2018 tot en met 1 januari 2019 was het Streekhistorisch Centrum gesloten.	
	Totaal aantal bezoekers tweede helft 2018	**365**
	Totaal aantal bezoekers zondagmiddagactiviteiten 2018	**928**

Het totale aantal bezoekers in de tweede helft van 2018 was 365 tegen 389 in dezelfde periode in 2017.
In het hele jaar 2018 kwamen 928 bezoekers op de activiteiten af, tegen 869 in 2017.
Gemiddeld kwamen er 33 bezoekers per activiteit.

4.3 Donateursactiviteiten

Donateursavond
De jaarlijkse avond voor (bedrijfs-)donateurs en vrijwilligers om hen te bedanken voor hun steun, vond dit jaar plaats op maandag 28 mei. Kersverse voorzitter Henk Poppen heette de aanwezigen welkom en gaf een terug- en vooruitblik op de stand van zaken van het SHC en SHC de Oude Stelmakerij. Vervolgens hield Carin van de Wal van Museum Het Behouden Blik een lezing over koffiebranderijen in Noord-Nederland, waarbij ze ook inging op Koffiebranderij De Noordooster en andere namen uit Stadskanaal, waarvan het SHC ook meerdere objecten in zijn collectie heeft. Zelf had ze ook veel nostalgische objecten meegenomen, zoals blikjes Buisman aroma, die voor veel bezoekers een feest van herkenning vormden. Er kwamen 43 belangstellenden op deze lezing af.

Donateursreis
Op zaterdag 29 september vond de jaarlijkse donateursreis plaats. Deze keer gingen we naar Duitsland en werd gekozen voor een iets andere opzet als normaal. Als eerste werd het Emsland Moormuseum bezocht, vlak over de grens in Geeste. Dit museum belicht de ontginning van het veengebied aan de andere kant van de grens, waar het er anders aan toe ging dan bij de vervening in de Kanaalstreek. Met gedetailleerde maquettes en grote stoommachines werd het verhaal verteld, terwijl op het buitenterrein nog authentieke woningen te bekijken waren. Er was te weinig tijd om het totale buitenmuseum ook nog te bezoeken, maar de moderne presentatie binnen was al zeer de moeite waard.
Vervolgens bracht de bus van Deiman uit Winschoten ons verder naar het stadje Lingen in het Emsland, waar we in twee groepen en stadswandeling kregen en men ook tijd had om op eigen gelegenheid nog wat te winkelen of een terrasje te pakken. De dag werd afgesloten met een gezamenlijk diner. Er gingen dit jaar 54 mensen mee.

4.4 Presentaties voor groepen

Op aanvraag verzorgt het SHC voorstellingen op locatie met foto's uit het SHC-archief. Dit zijn altijd voorstellingen op maat, aangepast aan de doelgroep en het gewenste onderwerp, bijvoorbeeld voor vrouwenverenigingen, ouderenbonden en serviceclubs. Deze voorstellingen worden gegeven door Bert Roossien en een enkele keer door Helen Kämink, als het over het SHC zelf gaat.

In 2018 verzorgden Bert en Helen op locatie 6 voorstellingen en 10 in het SHC zelf, los van de voorstellingen op zondagmiddag. Bij deze aantallen zijn groepsbezoeken zonder speciale voorstellingen of rondleidingen niet inbegrepen, evenmin als presentaties voor schoolgroepen.
In het voorjaar en het najaar van 2018 verzorgde Bert ook weer een reeks colleges voor de Stichting Ouderen Educatie in Winschoten, op twee middagen per week. Deze lessen hebben uiteenlopende historische thema's als onderwerp, niet alleen streekgeschiedenis.

4.5 Publicaties

Veerten
Sinds juli 2016 geeft het SHC haar eigen tijdschrift Veerten uit. Ook in 2018 verschenen er drie nummers, inmiddels was dit jaargang drie. Elk nummer werd gedrukt in een oplage van 1000 stuks, waarvan er bijna 500 werden verzonden aan donateurs, vrijwilligers en andere relaties, en de overige beschikbaar zijn voor de losse verkoop. Het tijdschrift wordt behalve bij het SHC ook verkocht bij de Readshops in Stadskanaal en Ter Apel, Primera in Musselkanaal en in de zomer ook bij SHC de oude Stelmakerij in Sellingen.
Behalve met de door de redactie zelf geschreven artikelen en vaste rubrieken zoals Foto met een Verhaal, Museumschatten en Uit de oude krant, wordt het tijdschrift gevuld met door derden aangeleverde verhalen. We hebben drie vaste gastschrijvers die elke hun eigen thema's bestrijken. Hennie Lemein documenteert op ons verzoek de pophistorie van de Kanaalstreek middels interviews met de leden van destijds roemruchte bandjes, Roelof Pinxterhuis belicht een Westerwolds verhaal en Jakob Been beschrijft het verleden van het gebied rondom Ter Apel. De kenmerkende heldere vormgeving en het drukklaar maken van het blad worden verzorgd door Jaap Kok. Geen van de redactieleden of auteurs ontvangen een vergoeding voor de werkzaamheden. Veerten wordt nog altijd zeer positief door de lezers ontvangen.

Inhoud aprilnummer: 44 pagina's met o.a. een verhaal van Jan Willem van de Kolk over de zoektocht naar zijn Veenkoloniale voorouders, de families Groenwoud/-wold en Post, die weer een relatie bleken te hebben met de verzetsman Johannes Post. Vanwege dit verhaal werd een officiële overhandiging van dit nummer georganiseerd door de auteur aan Mieneke Thole, die hem heeft geholpen bij de genealogische gegevens. Op zaterdag 7 april vond de presentatie plaats, waarbij het SHC een niet meer in de handel verkrijgbaar familieboek Groenwold kreeg overhandigd voor de collectie. Hierdoor kreeg de lancering van deze Veerten extra veel

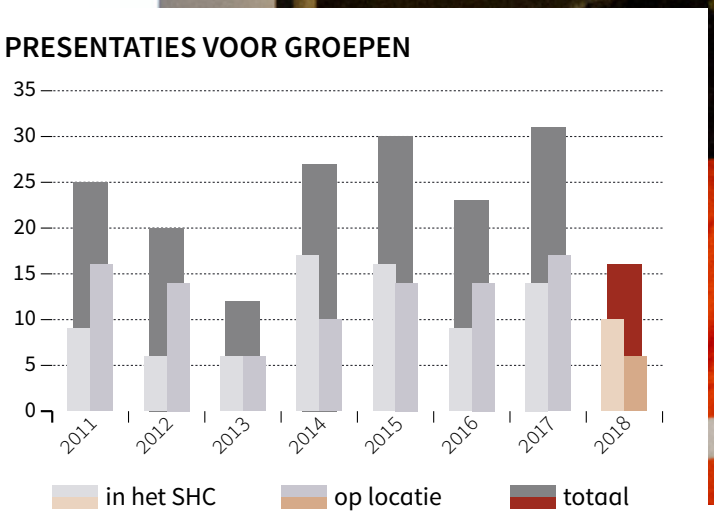

publiciteit, o.a. in het Dagblad van het Noorden.
Verder in dit nummer artikelen over de aardappelteelt en aardappelmeelindustrie, woonwagenkamp Rijsdam, de spoorlijn Ter Apel – Ter Apel-Rijksgrens, en een interview met de leden van de rockband Murphy McCoy.

Inhoud julinummer, met 48 pagina's: o.a. een artikel over 100 jaar koopmannen Muthert als voorproefje op de tentoonstelling, een artikel over glasfabriek Sterglas uit Musselkanaal door gastschrijver Friggo Visser van collega-museum Goedewaagen in Nieuw-Buinen, een interview met Remko Dieters, gitarist van o.a. PRENH, en een verhaal over Indiëganger Theo van der Steen uit Zandberg.

Inhoud decembernummer, met 40 pagina's: o.a. een verhaal over de buurtschap Sellingerbeetse, het oude postkantoor van Musselkanaal, de korfbalclub Stadskanaal '74 en een interview met de bekende zanger Henk Wijngaard.

4.6 Educatie

Basisonderwijs

In 2018 werd er nog een gesprek gevoerd met Erfgoedpartners over het stroomlijnen van ons erfgoedproject Knoal! met de erfgoedprojecten die in buurgemeentes worden aangeboden door Erfgoedpartners. Erfgoedpartners biedt deze na de opheffing van Kunststation C centraal aan, waarop scholen kunnen intekenen. Er blijkt echter door de basisscholen in onze regio maar bijzonder weinig gebruik van te worden gemaakt. De behoefte hieraan zou worden gepeild tijdens een bijeenkomst met het basisonderwijs die georganiseerd werd door K&C (steuninstelling voor cultuureducatie in het basisonderwijs). Deze in mei geplande bijeenkomst ging helaas niet door wegens gebrek aan belangstelling van de scholen. In november vond er wel een netwerkbijeenkomst plaats, in het SHC. De hier aanwezige scholen gaven echter aan omgevingsonderwijs slechts periodiek te programmeren (om de paar jaar) en ons dan wel weten te vinden.
Mede door het gebrek aan capaciteit binnen het SHC om actief met erfgoededucatie aan de slag te gaan, is vernieuwing van het lesprogramma Knoal! er daardoor bij gebleven.

Ondanks het gebrek aan actie vanuit onze kant, kwamen er nog wel een paar basisscholen een bezoek brengen. Dat waren in maart de CBS Anne de Vries met acht groepen en in mei kwam OBS De Poolster uit Nieuw-Buinen met vier combinatieklassen. In oktober bracht Bert Roossien een bezoek aan Musselkanaal met een presentatie over het verleden voor leerlingen van CBS De Lindenborgh, die zich bezighielden met een toekomstvisie op hun dorp.
Helaas hebben we ook scholen moeten teleurstellen die graag met hun leerlingen de watertoren wilden beklimmen. Dat ging na 12 mei door de verkoop van de toren niet meer.

Voortgezet onderwijs

Ook voor het voortgezet onderwijs was het wegvallen van de watertoren een verlies. Het jaarlijkse bezoek van Franse uitwisselingsscholieren met Ubbo Emmius kon in april nog net doorgaan, maar latere geplande bezoeken gingen niet door. Wel werden er presentaties verzorgd voor de Kunst & Cultuurdag en brachten kleinere groepjes van Ubbo in diverse verbanden een bezoek aan het SHC.
Op bestuurlijk niveau werd er gesproken met Sander Loeff en Anne de Vries over participatie van het SHC in het nieuw op te zetten 'Business School'-concept. Hier is echter geen vervolg meer aan gegeven.

4.7 Open Monumentendag

De landelijke Bank-Giro Loterij Open Monumentendag in het tweede weekend van september had in 2018 het thema 'In Europa'. Doordat met dit thema niet direct iets in de gemeente Stadskanaal te bedenken was, en vooral door gebrek aan tijd om de voorbereidingen ter hand te kunnen nemen, is deze Open Monumentendag dit jaar zonder activiteiten aan de gemeente Stadskanaal voorbij gegaan Het beschikbare budget, een waarderingssubsidie van de gemeente met dit doel als oormerk, blijft gereserveerd voor (een) volgend jaar.

FosFour gaf een prachtig kerstconcert op 23 december.
Foto: Helen Kämink

Tijdens de Warme Wintermiddag kan iedereen die dat wil iets opvoeren, zoals een verhaal of gedicht voordragen of een toneelstuk spelen. In 2018 was het thema 'Geluk'. Pianist en Dopper-deskundige Joop Stam op de piano en zanger John Groenewold vertolkten het lied "Mensch Durf te Leven" van Jean Louis Puissuise. Deze cabaretier werd samen met zijn vrouw Jenny Gilliam in Amsterdam vermoord door de minnaar van Jenny, de Knoalster Tjakko Kuiper.

Marijke van Es, Annie Martens en Marineke Leijenhorst van De Poesieclub blazen zeepbellen tijdens de 'Poesiemiddag'. Ook droegen zij en Manuel Claassen gedichten voor rond het thema 'Klankgedicht'. Zanger/gitarist Dick Kamphuis zorgde voor de muzikale omlijsting.

Manuel Claassen is onder veel meer een theaterwetenschapper. Als geen ander weet hij kennis van dat vak over te brengen. Naar aanleiding van het 400e sterfjaar van Bredero, gaf Manuel een aanschouwelijk betoog over deze zeventiende eeuwse dichter en toneelschrijver.

Samen met de Leeskringen organiseert het SHC af en toe een literaire bijeenkomst. Op 14 januari was schrijver Auke Hulst te gast. Hij las, vertelde en musiceerde voor een zaal vol enthousiaste bezoekers.
Foto: Helen Kämink

Zoals ieder jaar organiseerde het SHC ook in 2018 een donateursreis. Deze keer was de bestemming het Duitse Lingen. De grote groep werd in tweeën gesplitst. Op de foto ziet u de… ahum… de groep voor mensen die minder snel ter been waren.

Vrij plotseling vernamen we dat het SHC niet langer kon beschikken over de watertoren, omdat die was verkocht. De nieuwe eigenaars dulden geen bezoekers meer op het dak voor een uitzicht over de Kanaalstreek. Met name Bert Roossien had als educatief medewerker veel volwassenen en vooral ook kinderen naar boven begeleid. Op 11 mei sloot hij voor de laatste keer het luik.

Op 28 september bracht interim-burgemeester Froukje de Jonge een kennismakingsbezoek aan het Streekhistorisch Centrum.

Veel activiteiten die het SHC organiseert vinden plaats in Huize Ter Marse. Maar lang niet alle. Op 29 april werd de arboretum Westeresch te Veele bezocht.
Foto: Helen Kämink

Al sinds vele jaren is het SHC present op de jaarlijkse Dag van de Groninger Geschiedenis in de gebouwen van RHC/Groninger Archieven naast het hoofdstation in de Stad.
Terwijl ze de stand aan het opbouwen is, spreekt Helen Kämink met organisator Eddy de Jonge, directeur van RHC/ Groninger Archieven.

Directeur Helen Kämink bemande, zoals ieder jaar, de stand van het SHC op het Leer en Doe Festival. Deze keer had ze de stand gedecoreerd met historisch ondergoed uit de SHC-collectie.

Het jaarlijkse vrijwilligersetentje ging deze keer naar De Palm in Ter Apel. Er waren weer veel vrijwillgers van de partij.

Het SHC is natuurlijk ook de plek waar scholieren bekend kunnen raken met de geschiedenis van de Kanaalstreek. Dat gebeurt met opdrachten rond historische voorwerpen, documenten en foto's. Ook doen de leerlingen opdrachten met wat wordt tentoongesteld, zoals deze wandvullende historische topografiche kaart. Waar staat hun huis en waar hun school? Waar ligt Mussel en waar Tweede Exloërmond?

Oud-wethouder van de gemeente Stadskanaal Jan Willem van de Kolk is al een paar keer gastschrijver geweest in Veerten, het historisch magazine van het SHC. Naar aanleiding van zijn verhaal over zijn opmerkelijke en onvermoede familiegeschiedenis overhandigde hij een exemplaar van Veerten aan zijn verre verwante Mieneke Thole.

Zonder al te veel schroom mogen we ons tijdschrift Veerten wel een bescheiden succes noemen. De redactie doet iedere keer weer haar best om een evenwichtige mengeling van historische verhalen te schrijven en te verzamelen. Van links de tafel rond: Helen Kämink, Bert Roossien, Jaap Kok, Henk Dekker en Anne-Greet Wilting.

De grootste publiekstrekker van 2018 was de tentoonstelling 'Quiltshow vol lentekriebels'. De leden van de handwerkclub van Jantje Kupers-de Roo stelden hun quilts samen met beelden van Mary Stenekes tentoon. Op 27 januari lieten enkele dames hun vaardigheden zien in het SHC. De quilts en de demonstratie trokken belangstellenden uit heel Noord-Nederland.

Met veel genoegen maakten we de tentoonstelling 'Muthert, 100 jaar koopmannen in Musselkanaal'. Als blijk van waardering kreeg het SHC van de familie een riante gift.

Bezoekers tijdens de opening van de tentoonstelling 'Muthert, 100 jaar koopmannen in Musselkanaal'. De tentoonstelling was een mooie mix van plat grafisch beeld en ruimtelijke voorwerpen.

Vrijwilligster Mies Rosien werkte meer dan twintig jaar voor het SHC. Dat vond ze genoeg. Zo iemand laat je niet vertrekken met een hartelijke handdruk. Dan geef je een afscheidsreceptie en afscheidscadeau's. Directeur Helen Kämink doornam haar loopbaan nog eens en Mies kon er wel om lachen.

Er mag ook vertier zijn in het SHC. Zeker als het enigszins historisch verantwoord is. Bijvoorbeeld met de ouderwetse rock'n'roll en country-muziek van EL Jackson.

Een van de jaarlijks terugkerende zondagmiddagactiviteiten is de zogenaamde 'Smikkelmiddag'. Dit jaar verzorgde Dick Verbrugge van traiteurshuis De Kastanje uit Veenhof de historische gerechten. Zijn assistent mocht de deelnemers van eten voorzien.

NAAR SCHOOL

QUILTSHOW VOL LENTEKRIEBELS & BEELDEN VAN MARY STENEKES

MUTHERT
Paris

ALBATROS
CEYLON
H.SMITH GRONINGEN HOFLEVER
KOFFIE
WALNUTS
M/M26

V.SENZORA
DEVENTER
ZUIVERE
GEMALEN PEPER

5. SAMENWERKING

Het SHC vindt het belangrijk om midden in de samenleving te staan. Dat doen we door samen te werken met andere partijen, waardoor een andere doelgroep en/of een breder publiek kan worden bereikt, maar ook willen we ondersteunen bij en participeren in initiatieven van derden die bij onze doelstelling passen. In dit hoofdstuk volgt een overzicht van projecten en samenwerkingsverbanden waar het SHC in participeert.

5.1 Jatrie

Het SHC is eigenaar van de Groninger steilsteven Jatrie, maar de restauratie en exploitatie zijn ondergebracht in een aparte stichting die zelfstandig verantwoording aflegt over de door haar georganiseerde activiteiten en gevoerde financiën. In de statuten van de stichting Jatrie is vastgelegd dat zowel de directeur als één lid van het SHC-bestuur zitting hebben in het Jatriebestuur. In 2018 waren dat Helen Kämink als secretaris en nam Henk Poppen de plaats van Jan Overduin over als bestuurslid. Tevens is het SHC postadres voor de Stichting Jatrie.

Voor een overzicht van de activiteiten van en op de Jatrie wordt verwezen naar de jaarstukken van de Stichting Jatrie zelf, die zijn te lezen op www.jatrie.nl. Hier apart vermeldenswaard is, dat in het voorjaar van 2018 de roef van het schip weer in oude staat werd ingericht door Grietje Noor-Davids, de nicht van de oud-eigenaar. Zij deed dit grotendeels met originele objecten uit het schip die het SHC voor de stichting Jatrie bewaart en registreert.
Op zaterdag 16 juni werd tijdens een bijeenkomst in het schip de restauratiefase officieel afgesloten. een nieuw project diende zich echter alweer aan, namelijk de restauratie van de Snikke 'Dieverdoatsie'. Deze activiteiten vallen echter buiten de reikwijdte van dit jaarverslag.

5.2 Stichting Rondom de Watertoren

Deze stichting hield zich zoals de naam al aangeeft bezig met de (her-)invulling van het terrein rondom de watertoren. De participanten in de Stichting zijn het SHC, de stichting Jatrie en de drie private partijen Bouwbedrijf Gebr. Benus BV te Musselkanaal, Bruining Vastgoed BV (Forum Beheer) en Monuta. Namens het SHC is Henk Poppen afgevaardigd in het bestuur. Evenals het SHC werd deze stichting overvallen door de plotselinge verkoop en besloot tot het indienen van een claim voor gemaakte kosten bij de gemeente. De oppositie in de gemeenteraad vroeg daarop een interpellatiedebat aan, maar dat heeft voor de stichting niet het gewenste resultaat gehad. Naar verwachting zal de stichting Rondom de Watertoren worden ontbonden nu verder ontwikkelen geen zin meer heeft.

5.3 Comité Stolpersteine gemeente Stadskanaal

Stolpersteine zijn het idee van de Duitse kunstenaar Gunter Demnig, die messing plaatjes van 10x10 cm. vervaardigt met daarin de namen en sterfdata van slachtoffers van het Nazieregime tijdens de Tweede Wereldoorlog. Deze 'stenen' worden in het trottoir voor de huizen van de afgevoerde mensen geplaatst, bedoeld om er even bij stil te staan ter nagedachtenis aan deze personen. Van 2014 tot en met 2016 zijn in de gemeente Stadskanaal 142 stenen geplaatst voor alle Joodse slachtoffers in de gemeente.
Het SHC is rekeninghouder van dit Comité. Met het overgebleven budget voor het leggen van de stenen wordt de website in de lucht gehouden. In 2018 werd ook het boekje met de namenlijst van alle Joodse inwoners van de gemeente voor wie een steen is gelegd, herdrukt en werden er voorbereidingen getroffen voor een app waarmee langs de stenen een route gemaakt kan worden. Deze app wordt samen met andere gemeentes ontwikkeld waar ook Stolpersteine liggen.

5.4 Parels in het Veen

Het initiatief tot deze samenwerking werd genomen in 2016 en bestaat uit de volgende partners:
Historische vereniging Nieuw-Buinen/Buinerveen, Glaswerk Nieuw-Buinen (Henk Brans), Keramisch Museum Goedewaagen, Stelmakerij Wever in Mussel, Stichting Jatrie, Museum Philips Stadskanaal, Museum Musica, Museumspoorlijn STAR en het Streekhistorisch Centrum.
In het jaar 2018 kwamen de Parels in het Veen twee maal plenair bij elkaar. De initiatiefgroep vergaderde zes maal. Op de eerste plenaire vergadering werden de concept-statuten besproken en gaf de vereniging in oprichting de initiatiefgroep mandaat om daadwerkelijk tot oprichting bij de notaris over te gaan. De intitiatiefgroep was vanaf dat moment het bestuur van de vereniging en bestaat uit Jan Haikens, voorzitter, Jaap Duit, penningmeester en Helen Kämink, secretaris. Johan Dijk is adviseur namens de KNHM.

In het voorjaar presenteerde stagiaire Shirley Viswat haar onderzoeksresultaten van haar in 2017 begonnen stage,

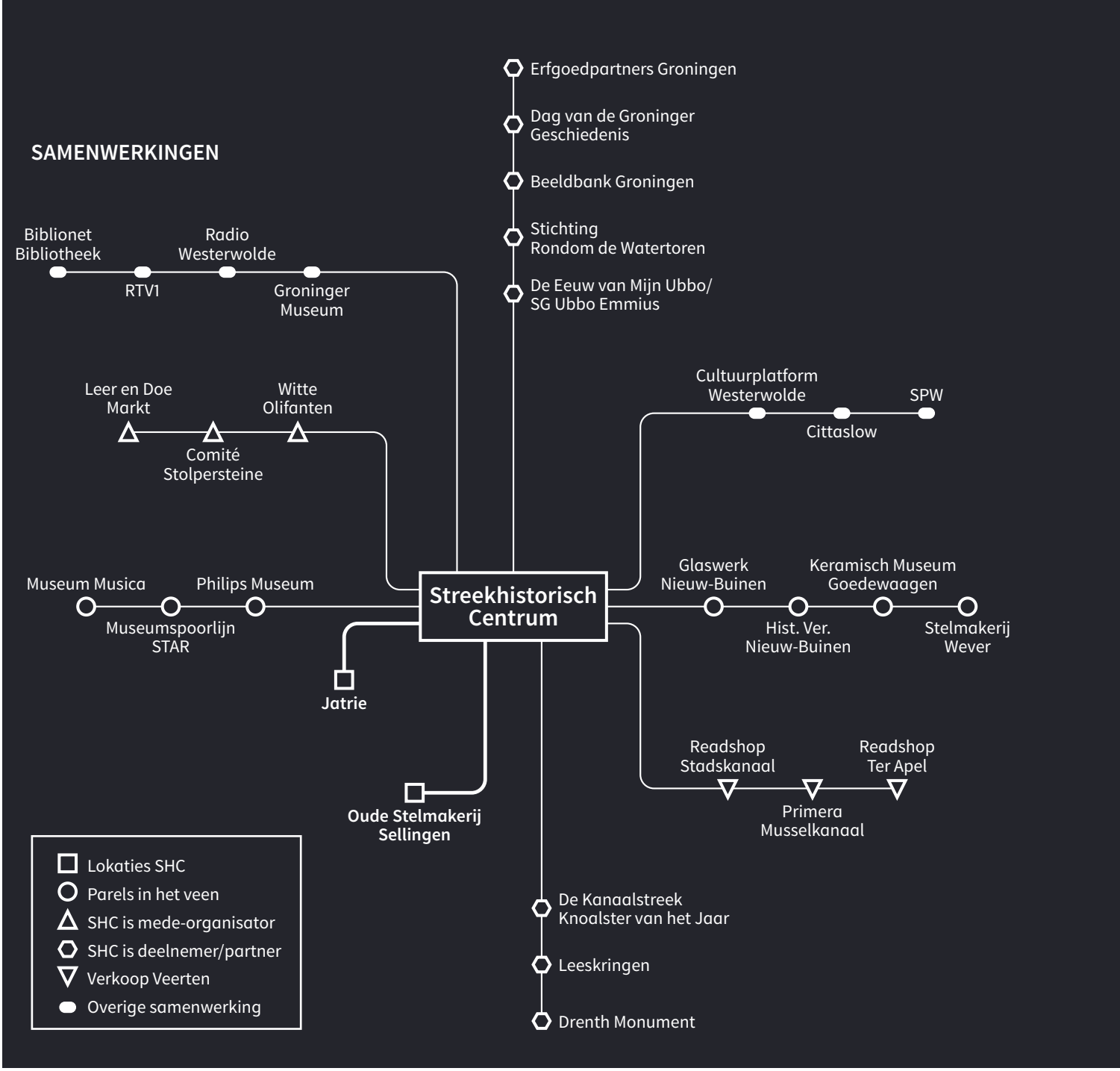

waaruit het belang van gezamenlijke promotie en gebruik van online en offline middelen naar voren kwam.

Op 31 mei 2018 is de vereniging officieel ingeschreven bij de notaris en de Kamer van Koophandel door de leden van de initiatiefgroep. Deze inschrijving werd bekrachtigd tijdens de oprichtingsvergadering op 21 september 2018, waar 10 Parels lid werden van de vereniging (hiervan zou er later weer 1 afvallen). Tijdens deze oprichtingsvergadering werd tevens besloten dat er een PR-plan zou komen, waarin Friggo Visser en Fred Ootjers het voortouw nemen, en een inventarisatie van ieders huisvesting. Hierbij nemen Jeroen Wever en Siep Schoenmaker het initiatief.

Het eerste samenwerkingsproject was de realisatie van een fietsroute door Dorpsbelangen Nieuw- Buinen. Deze fietsroute werd op initiatief van de HV Nieuw-Buinen/Buinerveen langs een groot deel van de Parels in het Veen geleid.

Met de oprichting van de vereniging en het instellen van het lidmaatschap met bijbehorende contributie, heeft de vereniging een beperkte inkomstenbron. Voor het waarmaken van de doelstellingen zijn meer gelden nodig. In de aanloopperiode tot en met de oprichting hebben we gebruik kunnen maken van de door de KNHM beschikbaar gestelde gelden. Ondertussen schreef de initiatiefgroep de gemeenten Stadskanaal en Borger-Odoorn aan met het verzoek een startsubsidie beschikbaar te stellen waarmee de vereniging wat slagkracht zou krijgen. Van laatstgenoemde gemeente is al een bijdrage ontvangen.

5.5 Stichting Drenth Monument

De in 2017 ontstane plannen om een monument op te richten ter nagedachtenis aan de gebeurtenissen aan de Kromme Wijk in de Tweede Wereldoorlog, leidde in 2018 tot de formele

oprichting van een stichting. De oprichtingsakte passeerde op 24 augustus bij notaris Bep Bergman. Het bestuur bestaat uit Jaap Duit, voorzitter, Helen Kämink, secretaris, Wim Lahpor, penningmeester en Foppe Wesseling. Bernard Winkel, ontwerper van het monument, is adviseur, evenals historicus Geert Volders die manager is van de Stichting Folkingestraat Synagoge. Er werd ook een Comité van aanbeveling samengesteld, dat bestaat uit Dirk Mulder, directeur van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Frits Brink, oud-burgemeester van de gemeente Stadskanaal en Jur Stavast, eveneens oud- burgemeester van de gemeente Stadskanaal. Met de oprichting van een stichting kon de fondsenwerving van start gaan voor het realiseren van het monument. Bernard Winkel en Leo Kaldenbach van kunstenaarscollectief WinKal tekenden het ontwerp en omschrijven het als volgt:

Monument21 is een abstract kunstwerk bestaande uit 21 platen van Cortenstaal. Dit getal verwijst naar het aantal bewoners van het Stadskanaalster Achterhuis. De platen zijn licht gebogen en symboliseren de bladzijden uit een boek. De 15 mm dikke staalplaten variëren in hoogte van 70 tot 170 cm. en worden stevig in de grond gefundeerd over een lengte van ongeveer 21 meter. De beoogde locatie voor het monument is vlakbij de oorspronkelijke locatie van het boerderijtje van de familie Drenth, in een groenstrook aan de Kromme Wijk.
In de nabijheid zal een bank met de namen van de bewoners en enige uitleg worden geplaatst.

In oktober bezochten Helen en Jaap Duit het fondsenoverleg in het Provinciehuis van Groningen. Het plan werd door de daar aanwezige fondsen positief ontvangen en bovendien werden tips gegeven voor de aanvraag bij bv. het landelijke Mondriaanfonds.
Het oorspronkelijke plan om het monument in 2019 te realiseren bleek te ambitieus. Het streven is om het in het voorjaar van 2020 bij de viering van 75 jaar Vrijheid, te gaan onthullen.

Een bezoekster van de Dag van de Groninger Geschiedenis fotografeert het schilderij 'Lawaaien en Bollejagen' van Geert Schreuder op de stand van het Streekhistorisch Centrum.

5.6 Overige presentaties en samenwerking

Behalve in de hierboven genoemde projecten manifesteerde het SHC zich in 2018 op de volgende manieren:

De in oktober 2013 aangemaakte **SHC-Facebookpagina** had aan het eind van 2018 515 volgers, een stijging van 33 ten opzichte van een jaar eerder.
Door gebrek aan tijd heeft de implementatie van de vernieuwing van de **website** nog niet kunnen plaatsvinden. De vacature voor een nieuwe webmaster bleef vacant in 2018.

In januari maakte Alex Bos de eerste aflevering van een nieuwe serie filmpjes voor **RTVeen**, getiteld Op Pad. Hierin doet hij verslag van bezoekjes aan bijzondere locaties in het uitzendgebied van RTVeen. De allereerste aflevering viel de eer te beurt aan het SHC, waarvoor Helen Kämink Alex rondleidde. Het 12:30 minuten durende filmpje is nog steeds te zien op YouTube.

Het SHC verleende voor het derde achtereenvolgende jaar onderdak aan de bijeenkomsten van de **Stadskanaalster Leeskringen**. In totaal vijf groepen van gemiddeld tien personen per groep bespreken op jaarbasis vijf boeken met elkaar, onder leiding van onze zondagmiddagvrijwilliger en activiteitencommissielid Adriaan Wiersma en zijn oud-collega van de bibliotheek Frank Meijer.
Een jaarlijks terugkerend evenement waarin het SHC participeert, is de **Leer en Doe Markt** op de eerste zaterdag van september, dit jaar op 1 september. Het merendeel van het werk hiervoor wordt gedaan door de Stichting Welstad en de werkgroep Vrijwilligers Stadskanaal; Helen Kämink woonde enkele keren de werkgroepbijeenkomsten bij en het SHC stelde thermoskannen en een krachtstroomtransformator beschikbaar om de kramen op het plein van meer aansluitpunten te voorzien. In 2018 probeerde de werkgroep de uitstraling te verjongen en werd de naam gewijzigd van Leer en Doe Markt naar -Festival. Met een ander muziekaanbod en een grotere rol voor het podiumprogramma hoopten we een andere doelgroep aan te trekken. Het SHC had de kraam ter verhoging van de festivalsfeer versierd met oud ondergoed uit de textielcollectie en een aantal oude foto's die altijd veel

bekijks trekken. Vanwege een storing bij de drukker was zoals gemeld het programmaboekje voor de zondagmiddagen nog niet klaar, maar in plaats daarvan werd een overzicht van oktober als kopie uitgedeeld.

Op zaterdag 13 oktober nam het SHC wederom deel aan de jaarlijkse **Dag van de Groninger Geschiedenis** bij RHC de Groninger Archieven. Vele bezoekers bezochten deze dag met onze tafel in de studiezaal, waar we in het kader van het thema 'Opstand' het schilderij van de 'Bollejagers' uit de Kolonistenserie hadden tentoongesteld. Ook werd Veerten aan de man gebracht, werden boekjes verkocht en programmaboekjes uitgedeeld. Het SHC werd deze dag vertegenwoordigd door Helen Kämink en Bert Roossien en de vrijwilligers Ina op 't Ende en Jaap Kok.

Op verzoek van Paul Abrahams, redacteur van Huis-aan-Huis-krant De Kanaalstreek, maakte Helen Kämink eind december opnieuw deel uit van de jury van de derde verkiezing van de **Knoalster van het Jaar**, samen met 10 andere inwoners van de gemeente Stadskanaal. Het SHC verleende tevens onderdak aan één van de jurybijeenkomsten.

In de verkiezingstijd van de gemeenteraadsverkiezingen in het voorjaar van 2018 lanceerde de lijstrekker van de PVDA in Stadskanaal, Egbert Hofstra, het plan om in Stadskanaal een dependance van het **Groninger Museum** te vestigen. Op zijn uitnodiging kwamen Alexander Blühm en Egge Knol, resp. directeur en conservator bij het Groninger Museum op 19 juni naar Stadskanaal om de plaats te bekijken. Met de toekomstvisie in gedachten, nam Helen Kämink deel aan dit inspirerende bezoek om hen ook over samenwerking met het SHC te kunnen vertellen. Er volgde een toezegging over dit plan voor een dependance na te denken. Sindsdien hebben we geen bericht vanuit Groningen meer ontvangen…
Er werd diverse malen overlegd met Germa Greving van de stichting **De Eeuw van Mijn Ubbo**. Scholengemeenschap Ubbo Emmius viert in 2019 haar 100-jarig bestaan met o.a. een reizende tentoonstelling. Het SHC zal één van de locaties voor die tentoonstelling zijn en aan de organisatie haar medewerking verlenen. Jaap Kok en Bert Roossien namen deel aan deze overleggen voor inhoudelijke input en de vormgeving van de tentoonstelling.

Het SHC is lid van **Erfgoedpartners Groningen**. Helen Kämink bezocht enkele bijeenkomsten, waaronder het halfjaarlijkse directeurenoverleg. Eveline Smit bezocht een bijeenkomst van het platform Collecties.

6. HUWELIJKEN

In 2018 werden er drie huwelijken voltrokken in Huize ter Marse. Dat was er een minder dan in 2017. Om het trouwen in het SHC te promoten, adverteren we op sites als Trouwen in Nederland.nl, trouwen.nl en bruiloft.nl.

HUWELIJKEN

7. BEZOEKERS

Het jaar 2018 liet weer een lichte stijging van het aantal bezoekers zien, van 2869 naar 3050. Waarschijnlijk is dit mede te danken aan de succesvolle quilt-tentoonstelling in het voorjaar waar veel damesgroepen op af kwamen, en een goed zondagmiddagseizoen.

VEENKOLONIALE LANDBOUW
WONEN IN DE KANAALSTREEK

ONTWIKKELING BEZOEKERSAANTALLEN

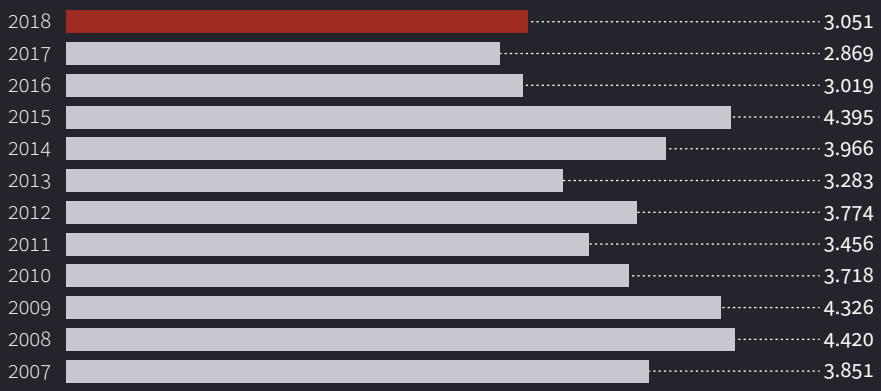

BEZOEKERS AANDELEN

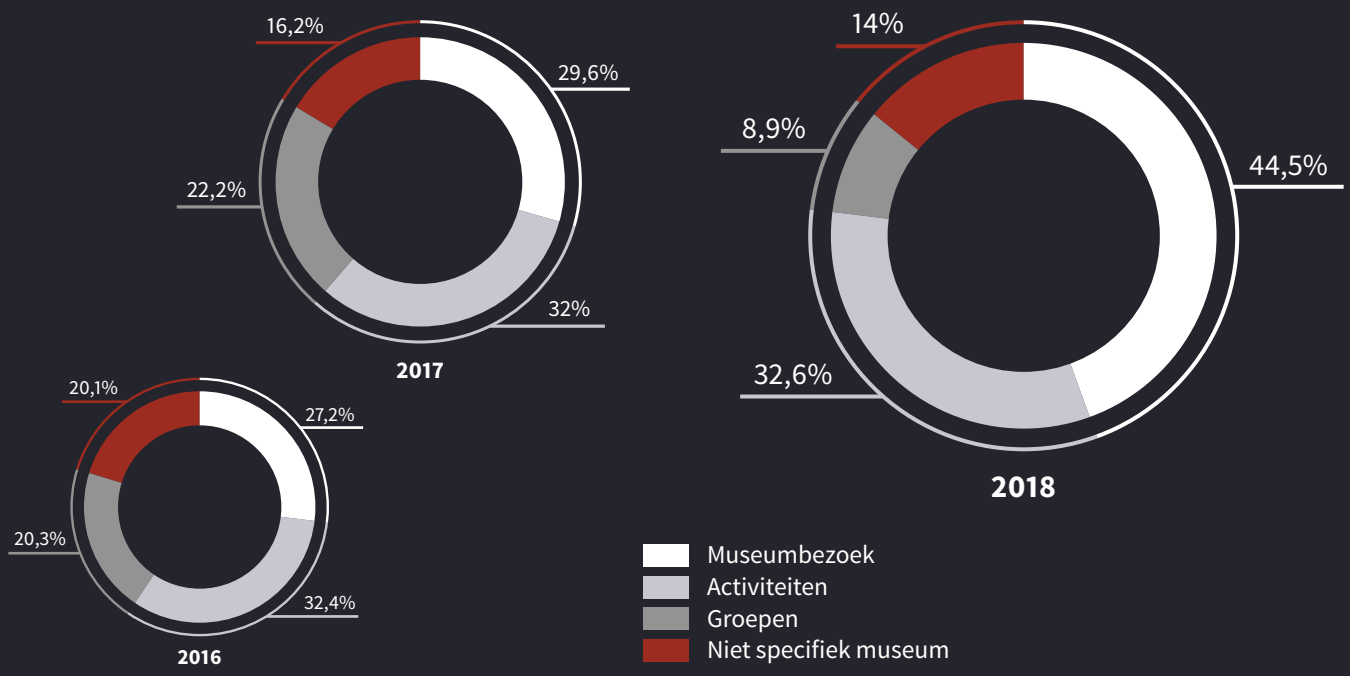

BEZOEK PER WEEK

B. SHC DE OUDE STELMAKERIJ

1. Organisatie

Bestuur en directie
SHC de oude Stelmakerij wordt beheerd als dependance van stichting het Streekhistorisch Centrum in Stadskanaal en valt dus onder de verantwoordelijkheid van het stichtingsbestuur. Binnen dit bestuur heeft één lid als speciaal aandachtspunt de Stelmakerij. Daarnaast wordt gestreefd naar een evenredige samenstelling van bestuursleden uit de gemeenten Stadskanaal en Westerwolde.
Het bestuur kwam dit jaar 11 maal in vergadering bijeen, waarvan drie keer met een specifieke beperkte agenda, namelijk de jaarrekening, begroting en de toekomstvisie.
De vergaderingen werden bijgewoond en voorbereid door directeur Helen Kämink en genotuleerd door secretaresse Gea Prophitius.
Bestuursleden van het SHC ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden.

In de vergadering van 23 april droeg Jan Overduin de voorzittershamer over aan zijn opvolger Henk Poppen, die al enkele jaren bestuurslid was. Ook werd afscheid genomen van Hans van de Wiel. Ook zijn bestuurstermijn van acht jaar is verstreken. Hij blijft nog wel lid van de Activiteitencommissie van het SHC, dat niet aan termijnen gebonden is.
De taak als Sellinger contactpersoon in het bestuur van Jan werd overgenomen door Stelmakerijvrijwilligster Lizette Wassenaar. Zij werd tevens benoemd tot secretaris van het bestuur, een functie die voorheen vacant was. Daarnaast werden nog twee vrouwen als bestuurslid benoemd, te weten Joke en Petri Velema. Hiermee komt het aantal bestuursleden per 31 december 2018 op zes:

Henk Poppen (Stadskanaal), voorzitter
Alle Alserda (Stadskanaal), penningmeester
Lizette Wassenaar (Sellingen), secretaris
Henk Dekker (Ter Apel)
Joke Velema (Smeerling)
Petri Velema (Groningen, werkzaam in Ter Apel)

Het beheer van de Stelmakerij wordt gecoördineerd door de directeur van het SHC, Helen Kämink.

Vrijwilligers
De dependance van het SHC in Sellingen draait vrijwel volledig op vrijwilligers. Zij geven informatie over de tentoonstelling en de historie en verzorgen de toeristische informatievoorziening voor de Stichting Promotie Westerwolde als officieel informatiepunt.
De SPW voorziet ons informatiepunt van alle benodigde kaarten en folders. Wat betreft de SPW-activiteiten in de Stelmakerij worden de vrijwilligers begeleid door Barbara Speelman, coördinator van de SPW.
Ook ontvangen de Stelmakerij-vrijwilligers bezoekers aan het archief van de Historische Vereniging Westerwolde, dat sinds eind 2016 op de bovenverdieping van de Stelmakerij is ondergebracht.

De Stelmakerijgroep werd in 2018 gevormd door:

Aaltje Schuring
Bouwie Huiting
Daan Buijten
Diny Nijland
Flip Heuving
Geert Oost
Gerard Arends
Greet Postma
Lizette Wassenaar
Philip Uijthoven
Tonny Duijvestijn

Van Hans Jongepier en Binnert Blom werd eind 2018 afscheid genomen maar er werd ook een nieuwe vrijwilligster verwelkomd, namelijk Loes de Priester.

Lizette Wassenaar, Greet Postma en Aaltje Schuring zijn in 2018 getraind voor het BHV-diploma, zodat in de Stelmakerij ook hier in geval van nood hulp geboden kan worden (als zij dienst hebben). Deelname aan de BHV-training gebeurt op vrijwillige basis en wordt gefaciliteerd door het Streekhistorisch Centrum.

Het seizoen werd op 18 november afgesloten met een gezamenlijk buffet, voor de laatste keer bij scheidend vrijwilliger Jan Overduin thuis, verzorgd door de altijd behulpzame buren van de Stelmakerij, Gerhard en Gonda Bos van Snackbar Sell'n.

2. Financiën

De gemeente Westerwolde stelt een exploitatiesubsidie beschikbaar aan het SHC die speciaal voor de Oude Stelmakerij wordt aangewend. Dit bedrag wordt niet vermengd met de kosten die in Stadskanaal gemaakt worden, behalve waar het de coördinatie-uren betreft. De kosten van de directeur worden voor 0,5 dag per week betaald vanuit dit budget.

Exploitatierekening	2018	2017
Baten	€	€
Subsidies gemeente Vlagtwedde	15.000,00	15.000,00
Huur Tourist Info	1.500,00	1.500,00
Verkoop winkelartikelen	357,00	774,98
Donaties en sponsoring	71,00	146,32
Opbrengst fondsen	4.000,00	-
Zaalhuur	-	75,00
	20.928,00	17.496,30
Resultaat		+2.724,05

	2018	2017
Lasten	€	€
Personeel	6.585,00	6.340,06
Activiteiten	7.827,00	1.974,28
Huisvesting	3.301,00	3.049,34
Inrichtingskosten	3.847,00	2.917,37
Huishoudelijke kosten	101,00	76,75
Inkopen kaarten en boeken	-	414,45
	21.661,00	14.772,25
	-733,00	

Overige kosten betreffen de energie, water, telefoon- en internetaansluiting, de beveiliging van het pand en uiteraard de kosten voor de activiteiten die we er organiseren. Een deel van de kosten wordt doorberekend aan de Stichting Promotie Westerwolde voor de diensten die we voor hen verlenen.

In 2018 is het budget iets overschreden, wat echter een kleinere overschrijding was dan verwacht. Er is namelijk nog een bestemmingsreserve aanwezig. In 2018 werden smeedijzeren dichtregels op de gevel aangebracht en werd een educatieproject ontworpen, waarvoor bovendien ook extern geld was geworven. Deze projecten stonden al gepland voor 2017 maar werden pas in boekjaar 2018 uitgevoerd.
Evenals in 2017 werd ook in 2018 geen nota ontvangen voor de huur van het pand. Deze is met terugwerkende kracht medio 2019 door de gemeente verzonden, maar is dus niet in het resultaat over 2018 verwerkt.
De bestemmingsreserve Stelmakerij nam door de overschrijding van het budget in 2018 af en bedraagt nu € 7556,- . We willen dit besteden aan het beter benutten van de schuur bij de Stelmakerij, waarvoor echter bouwkundige ingrepen nodig zijn. We gaan hierover in overleg met de gemeente.
Voor een gedetailleerd overzicht van de inkomsten en uitgaven wordt verwezen naar de bijlage. Voor een totaalbeeld van de financiën van de Stichting Streekhistorisch Centrum, zie het jaarrapport 2018 dat is opgesteld door Ketelaar-Klip Accountants in Stadskanaal.

Per 1 januari 2018 zijn de gemeenten Vlagtwedde en Bellingwedde gefuseerd tot de gemeente Westerwolde. Op 15 februari bezochten Jan Overduin en Helen Kämink de kennismakingsbijeenkomst met het nieuwe gemeentebestuur die gehouden werd in zaal 12 te Vlagtwedde. Hier werd ook gesproken met waarnemend burgemeester Leendert Klaassen, die toezegde graag de dichtregels van Neuteboom aan de gevel te willen onthullen.

In de zomer is deelgenomen aan de kennismakingsronde van de nieuwe gemeenteraad van Westerwolde. Diverse organisaties, waaronder SHC de oude Stelmakerij, hebben hieraan een bijdrage geleverd. Dit heeft geresulteerd in een boekje dat aan de raad is overhandigd in een bijeenkomst op 6 juli 2018 in het Openluchttheater te Sellingen.
SHC de oude Stelmakerij heeft hierin gevraagd het gebouw meer als representatief startpunt voor gasten van de gemeente te gebruiken, om hen in vogelvlucht de historie van het gebied te laten zien en van daaruit naar de andere parels te gaan zoals het Klooster Ter Apel en de Vesting Bourtange. De gemeente heeft dit ter kennisgeving aangenomen en zal bekijken of ze er in de toekomst iets mee kan gaan doen.

In het kader van de nieuwe gemeente Westerwolde vond op 12 november een gesprek in de Stelmakerij plaats over de harmonisatie van het museumbeleid van de twee samengevoegde gemeenten. Hieraan namen namens het SHC Henk

Poppen, Lizette Wassenaar en Helen Kämink deel en namens de gemeente wethouder Giny Luth, en ambtenaren Jochem Abbes en Erika Borg. Dit gesprek was bedoeld als input voor het opstellen van een nieuwe startnotitie voor de gemeente, waarvoor met alle musea binnen de gemeente gesprekken zijn gevoerd.

3. Activiteiten en promoties

SHC de oude Stelmakerij was in 2018 open voor publiek van 31 maart tot en met 28 oktober.
Er zijn deze periode de volgende activiteiten georganiseerd:

Dichtregels Neuteboom op de gevel
Op donderdag 19 april onthulde waarnemend burgemeester Leendert Klaassen op een zonovergoten terras enkele regels uit een gedicht van meester J.H. Neuteboom. De regels zijn aangebracht op de zuidgevel van SHC de Oude Stelmakerij. Het idee ontstond uit de behoefte ook aan deze kant, waar veel mensen 's zomers een ijsje eten of iets drinken bij de snackbar Sell'n, duidelijk te maken dat het oude gebouwtje ook van binnen een bezoek waard is.
Er is gekozen voor een fragment uit het gedicht De Golden Houd dat te vinden is in 'De verzamelde werken van Jan Hendrik Neuteboom: Verhalen, schetsen en gedichten in het Westerwolds'. Het Westerwolds is niet heel gemakkelijk leesbaar en het Westerwolds van Neuteboom speelt zich ook nog eens 100 jaar geleden, rond 1900 af. Het was dus van belang een fragment uit te kiezen dat toegankelijk was, makkelijk te begrijpen en niet te lang. De tekst luidt:

De wind, dij weid' heur om de kop!
De zunne scheen heur waarm!
De kwartel sluig, de koekoek ruip!
De ekster schreiwd' alaarm!

Smid Gerth Berndt uit Ter Haar vervaardigde de letters.

Cittaslow
Op 24 april kregen Jan Overduin en Helen Kämink in de boerderij van Gasterij Natuurlijk Smeerling voor SHC de oude Stelmakerij het Cittaslow-certificaat overhandigd. Cittaslow is opgezet als een internationaal netwerk van kleine gemeenten die staan voor duurzaamheid, gastvrijheid en sociale diensten. In Nederland zijn 11 gemeenten Cittaslow, waaronder Westerwolde. Supporters van Cittaslow geven aan de doelstellingen te ondersteunen en daar een bijdrage aan te willen leveren.

Educatieproject
Eind 2017 kreeg het SHC een subsidietoekenning uit het budget Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) om een educatieproject voor de Stelmakerij te laten ontwikkelen. Historici Saskia van Lier en Dineke van der Wal ontwikkelden een project dat aan de eisen van de subsidieregeling voldeed en benaderden scholen om mee te doen. Het project bestaat uit de volgende onderdelen:
Voorbereiding: In een voorbereidende Powerpointles (door eigen leerkracht) krijgen de leerlingen alvast in chronologische volgorde en gekoppeld aan de Groninger canon, de landelijke canon en tijdvaktermen enkele zaken uit de geschiedenis van Westerwolde te horen en zien. De afbeeldingen die ze te zien krijgen, zijn ook te zien in de Oude Stelmakerij. Aan de hand hiervan gaan de kinderen zelf hun leerdoelen of 'onderzoeksvragen' opstellen.
Bezoek: Na deze les brengen ze een bezoek aan de Oude Stelmakerij in Sellingen, waar ze worden ontvangen door 1 of 2 vrijwilligers. Hier doen de kinderen een spel met opdrachten en competitie, een mengvorm tussen mens-erger-je-niet en ganzenbord. Het spel is levensgroot en voert de leerlingen middels vloertegels langs de gehele museumopstelling. De klas wordt in vier groepen verdeeld en werkt met dobbelstenen. De opdrachten hebben te maken met de daar aangeboden informatie en afbeeldingen van de geschiedenis van Westerwolde. De opdrachten zijn telkens gekoppeld aan bovengenoemde tijdvakken en canonvensters, zodat de regionale geschiedenis in een duidelijk kader geplaatst wordt. Het bezoek tot hier duurt ongeveer een uur. Met eventuele verwerking op locatie duurt het bezoek 1,5 uur.
Na dit spel vindt een verwerking plaats op de zolder van de Stelmakerij in de vorm van een hints spel: de leerlingen beelden zaken als wolvenjacht, klooster Ter Apel/monnik, jagers en verzamelaars, heksenproces etc. uit. Ze herhalen zo de geleerde zaken nogmaals en moeten er zelf actief een rol in spelen
Evaluatie: Op school evalueren de kinderen met hun eigen leerkracht de les aan de hand van hun eigen opgestelde onderzoeksvragen.
De opdrachten zijn ontwikkeld voor groep 6, maar aangezien de scholen in de regio vaak combinatieklassen hebben, kunnen ook leerlingen van groep 5, 7 en 8 meedoen.
In mei en juni werd het project getest door leerlingen van de scholen 'T Gebint en Op de Esch in Sellingen en De Plaggenborg in Jipsinghuizen. Het is de bedoeling dat alle scholen in de gemeente het programma de komende jaren krijgen aangeboden.

Witte Olifanten V in de schuur
Vanaf 28 juli was er een tentoonstelling te zien in de schuur van de Stelmakerij. Witte Olifanten is de naam van een reeks solotentoonstellingen voor keramische kunst, die vanaf 2013 plaatsvond in de watertoren van Stadskanaal maar vanwege de verkoop van de toren dit jaar voor het eerst in de schuur bij SHC de oude Stelmakerij. De rauwe industriële sfeer van de watertoren werd op kleinere schaal ook gevonden in de tot dan toe doorgaans alleen als opslagruimte gebruikte schuur, waar evenmin verwarming en museale verlichting voor handen is. Keramiek is echter goed tegen deze omstandigheden bestand.
De naam Witte Olifanten verwijst in overdrachtelijke zin naar iets zeldzaams, iets moois en kostbaars, te duur om te onderhouden, te kostbaar om weg te doen.
Voor deze eerste tentoonstelling op de nieuwe locatie was

Tijdens de onthulling van de regels van het gedicht van Neuteboom op de gevel van De Oude Stelmakerij in Sellingen. Van links naar rechts: Geert Luth, Geesje Vos, smid Gerth Berndt die de letters heeft vervaardigd, directeur van het SHC Helen Kämink, interim-burgemeester Leendert Klaassen en Jan Sleumer.

een jong talent uitgenodigd om met haar werk de voormalige smidsruimte te transformeren. Dieke Venema (1990, Barneveld) werkt voor het maken van haar beelden het liefst met plastische, makkelijk te manipuleren materialen zoals klei. Haar beelden zijn abstract en robuust. Meer dan eens verwerkt ze bestaande voorwerpen in haar sculpturen. Als contrast met de robuuste aanblik is er veel subtiels te beleven aan haar werk. De sporen van haar vingers toen ze het beeld maakte, de zachte glans van de terra sigillata waarmee sommige beelden zijn afgewerkt, staan voor een aandachtige en weloverwogen werkwijze van deze kunstenares, die zegt vooral intuïtief te werk te gaan.
De expositie was te zien tot en met 28 oktober.
Op zondag 9 september werd er rondom de presentatie van de tentoonstellingsbrochure een programma georganiseerd waarbij de kunstenares geïnterviewd werd door kunsthistorica Jikke van der Spek en er muziek te horen was door Annette Scholten die met haar Lame sonore ('zingende zaag') een bijzondere sfeer teweeg bracht. Wethouder Giny Luth nam het eerste exemplaar van de tentoonstellingsbrochure in ontvangst.

Cultuurplatform Westerwolde
In het najaar van 2018 hebben er op initiatief van de Westerwoldse musea en met ondersteuning van VRIJDAG, steuninstelling voor het amateurkunstenveld, gesprekken plaats gevonden om een Cultuurplatform Westerwolde op te richten. VRIJDAG heeft al in meerdere heringedeelde gemeenten in Groningen dergelijke platforms gefaciliteerd die met de nieuw gevormde gemeenten meedenken over het te voeren cultuurbeleid.
Helen Kämink nam namens SHC de oude Stelmakerij deel aan de kerngroep voor de organisatie van een Cultureel Café voor het gehele (amateur-)cultuurveld van Westerwolde. Helaas is het niet gelukt ook daadwerkelijk een avond uit te voeren. Wegens gebrek aan belangstelling van de uitgenodigde partijen is het Cultureel Café tot twee maal toe afgeblazen. Overige leden van de kerngroep waren Margriet van Klinken (Museum Klooster Ter Apel), Hendri Meendering (Vesting Bourtange), Obby Veenstra (MoW), Johan Eitens (Hof van Sellingen) en Geert Oude Weening (VRIJDAG).

SPW
De bijeenkomsten van de SPW worden bezocht door een vertegenwoordiging van het SHC-bestuur. Deze zijn bedoeld als netwerkbijeenkomsten voor recreatiebedrijven binnen de gemeenten Westerwolde en Stadskanaal om te komen tot samenwerking en zo elkaar te versterken.
Twee vrijwilligers van de Stelmakerij nemen op toerbeurt deel aan het regelmatig gehouden overleg voor de coördinatoren van de Toeristische Informatiepunten. Dat zijn Lizette Wassenaar en Daan Buijten. Ook springen onze vrijwilligers regelmatig bij tijdens promoties op beurzen, zoals de Westerwolde Rijgt-Fair en de stand op Middeleeuws Ter Apel.
Bovendien staat SHC de oude Stelmakerij vermeld in het Westerwolde-magazine dat door de SPW in samenwerking met Marketing Groningen wordt uitgegeven.

4. Bezoekers

SHC de oude Stelmakerij is gratis toegankelijk voor publiek, om de drempel om verder te lopen dan de balie met toeristische informatie zo laag mogelijk te maken. In totaal hebben de vrijwilligers 968 bezoekers ontvangen.

De Facebookpagina van SHC de Oude Stelmakerij had eind 2018 bijna 200 volgers.

Medewerkers en vrijwilligers
Bijna alle medewerkers, bestuursleden en vrijwilligers samen op de foto. Deze mensen zorgen ervoor dat de geschiedenis van de Kanaalstreek gekend blijft. Dat historisch interessante objecten en foto's goed bewaard blijven en toegankelijk gemaakt worden voor het publiek. Dat documenten en oude kranten goed opgeborgen worden. Dat het museum en de tuin er netjes uitzien. Dat gasten welkom onthaald worden en er voor hen een kopje koffie is. Dat er computers zijn om mee te werken en gegevens aan een database worden toegevoegd. Dat er activiteiten worden georganiseerd, lezingen, concerten, diavoorstellingen, literaire bijeenkomsten. Dat bezoekers tentoonstellingen kunnen zien in het museum, in de bibliotheek of elders. Dat scholieren kunnen leren over vroeger. Dat er drie keer per jaar weer een nieuwe Veerten is, het historisch tijdschrift dat een steeds groter publiek bereikt. Al deze mensen maken mogelijk dat ons verhaal, wie we zijn, waar we vandaan komen en wat we met z'n allen hebben opgestoken en beleefd, dat dat bijzondere verhaal van de Kanaalstreek wordt doorverteld.

Omslag
Op het omslag staat Huize ter Marse van bovenaf, gefotografeerd vanaf het dak van de watertoren op de laatste dag dat die voor het SHC beschikbaar was.

COLOFON

(Tenzij anders aangegeven)
Teksten en data
Helen Kämink

(Tenzij anders aangegeven)
Vormgeving, opmaak, foto's en diagrammen
Jaap Kok

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of door fotokopieën, opname, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Streekhistorisch Centrum.

© 2019, Streekhistorisch Centrum

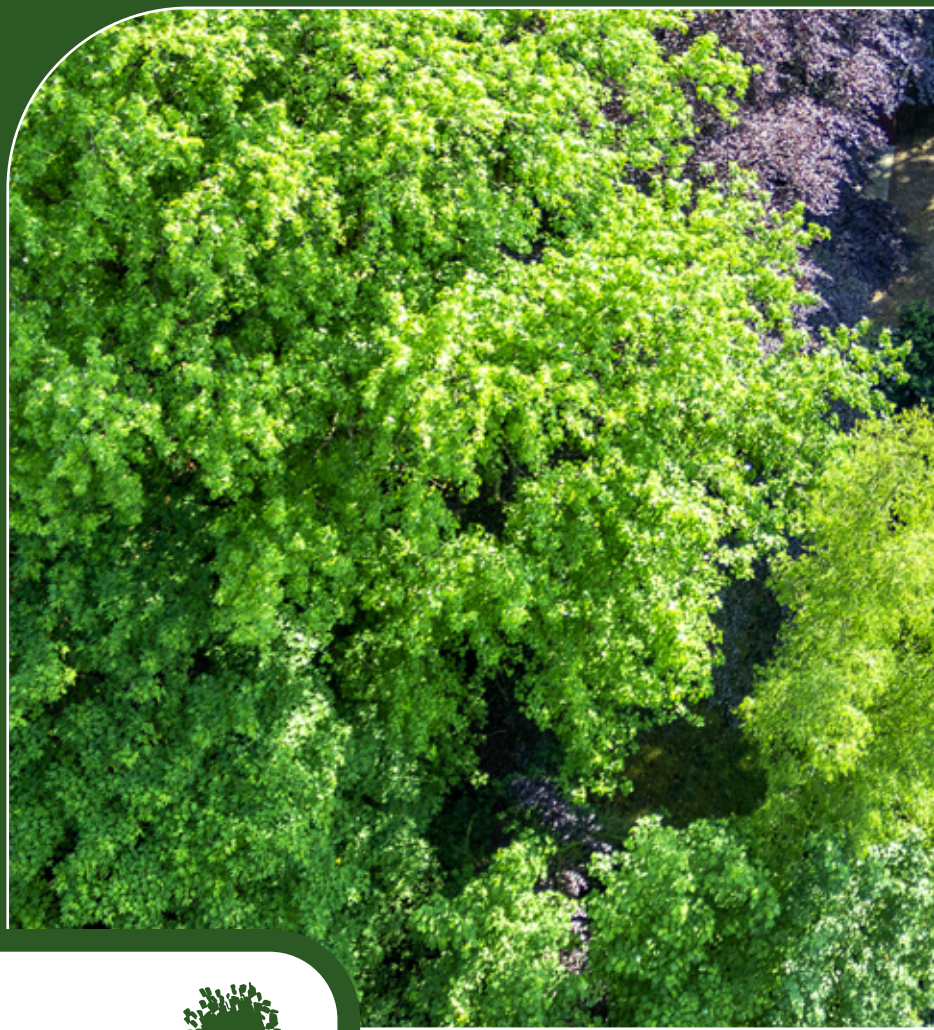

Streekhistorisch
Centrum